

Nieuwsbrief SR Updates

Nummer 14, 2021

Redactie: prof. mr. J.S. Nan en mr. C.L. van der Vis.

INHOUDSOPGAVE

Hoge Raad

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:633](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:631](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:629](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:630](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:628](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:627](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:624](#) 20-04-2021

Arnhemse Villamoord. Herziening ingediend namens overledene.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:626](#) 20-04-2021

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:635](#) 20-04-2021

Is het verzoek voor nader onderzoek naar de gps-metingen terecht buiten behandeling gelaten, nu het niet ter terechtzitting van het hof is voorgedragen?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:576](#) 20-04-2021

Post-Keskin. Over het oproepen en ondervragen van belastende getuigen.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:634](#) 20-04-2021

Herziening 'Pettense campingmoord' in juli 1994. Nova in de vorm van een rechtspsychologische rapportage met als conclusie dat de bekentenissen waarschijnlijk vals zijn en de verklaring van een getuige van horen zeggen.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:593](#) 20-04-2021

Is voldaan aan de eisen gesteld in Richtlijn 2012/13/EU en artikel 6 EVRM, zodat zich geen vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv heeft voorgedaan in relatie tot het

informereren van verdachte over de redenen voor zijn aanhouding en het feit waarvan hij werd verdacht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:511](#) 20-04-2021

Verdient diefstal zelfstandige aandacht in de bewijsvoering in gevallen waarin het aantreffen van een hennepkwekerij gepaard gaat met het aantreffen van aanwijzingen dat de elektriciteit die wordt gebruikt voor die kwekerij 'buiten de meter om' wordt afgenomen?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:515](#) 20-04-2021

Inbreuk op nemo tenetur, nu opsporingsambtenaar verdachte aan de deur bezocht om verdachte te herinneren aan zijn betalingsverplichting, voortvloeiende uit eerdere veroordeling en dat bij niet-betaling aanhouding dreigt?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:625](#) 20-04-2021

Klager ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard, nu niet beslissend is of hij als eigenaar van het geldbedrag kan worden aangemerkt maar of hij heeft gesteld daarvan eigenaar te zijn.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:622](#) 20-04-2021

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:619](#) 20-04-2021

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:623](#) 20-04-2021

Artikel 8 lid 5 WVV 1994. Bloedonderzoek. Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (BADG).

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:620](#) 20-04-2021

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:636](#) 20-04-2021

Kon hof het gehele wederrechtelijk verkregen voordeel toerekenen aan betrokkene?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:514](#) 13-04-2021

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:513](#) 13-04-2021

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:575](#) 13-04-2021

Kan tbs worden opgelegd zonder advies van deskundige?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:491](#) 13-04-2021

Geeft de overschrijding van de redelijke termijn in hoger beroep aanleiding tot strafvermindering, nu er sprake is van een gehonoreerd aanhoudingsverzoek?

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:574](#) 13-04-2021

Verstekverlening bij detentie.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:573](#) 13-04-2021

Verstek verleend terwijl de verdachte in detentie zat.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:564](#) 13-04-2021

Middel over onttrekking aan het verkeer van dvd's, map met documenten, tas en koffer.

[Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2021:122](#) 16-02-2021

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Annotatie

[Arrest Post-Keskin.](#)

mr. J.H.J. Verbaan

ANNOTATIE

Arrest Post-Keskin.

mr. J.H.J. Verbaan

Commentaar bij HR 20 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:576.

In dit arrest gaat de Hoge Raad nader in op ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 (*Keskin/Nederland*) en de betekenis van die uitspraak voor de beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen door de Nederlandse strafrechter en voor het gebruik van verklaringen van getuigen voor het bewijs in gevallen waarin de verdediging niet een behoorlijke en effectieve mogelijkheid heeft gehad om het ondervragingsrecht uit te oefenen.

Na een weergave van eerdere rechtspraak van de Hoge Raad, ECLI:NL:HR:2017:1015, r.o. 3.5, 3.6, 3.7.1, 3.7.2, 3.7.3, 3.8.1 en 3.9 en par. 38-51 en par. 53-63 uit ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516, bespreekt de Hoge Raad – in reactie op de uitspraak van het EHRM – enkele uitgangspunten van het Nederlandse stelsel met betrekking tot het oproepen en horen van getuigen. Vervolgens zet de Hoge Raad uiteen dat de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* aanleiding geeft tot het bijstellen van de eisen die in eerdere rechtspraak door de Hoge Raad zijn geformuleerd over de onderbouwing van verzoeken van de verdediging tot het oproepen en horen van getuigen. Ten slotte maakt de Hoge Raad enkele opmerkingen over het bieden van gelegenheid voor de uitoefening van het ondervragingsrecht en de beoordeling van de ‘overall fairness’ van de procedure.

De Hoge Raad overweegt dat het EHRM in ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 heeft geoordeeld dat artikel 6 lid 1 en 3 aanhef en onder d EVRM is geschonden. In deze uitspraak gaat het EHRM nader in op de beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen door de rechter en op het gebruik voor het bewijs van getuigenverklaringen als de verdediging het ondervragingsrecht niet behoorlijk en effectief heeft kunnen uitoefenen.

De Hoge Raad overweegt dat in de rechtspraak van het EHRM over het ondervragingsrecht een onderscheid wordt gemaakt tussen *prosecution witnesses* en *defence witnesses*. In het Nederlandse Wetboek van Strafvordering wordt in de voorschriften die zien op het oproepen en horen van getuigen, een dergelijk onderscheid niet gemaakt. Voor de duiding van de betekenis van ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 voor de beoordeling van verzoeken tot

het oproepen en horen van getuigen door de Nederlandse strafrechter, is het daarom nuttig een aantal uitgangspunten van het Nederlandse strafprocesrecht met betrekking tot het oproepen en horen van getuigen te benoemen en in verband te brengen met de door het EHRM geformuleerde 'general principles'.

Het horen van getuigen kan op verschillende momenten in de strafprocedure plaatsvinden. Getuigen kunnen allereerst worden gehoord tijdens het opsporingsonderzoek door een opsporingsambtenaar, waarbij de betreffende verklaring wordt vastgelegd in een – bij de processtukken te voegen – proces-verbaal. De in een proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige kan nadien door de rechter voor het bewijs worden gebruikt.

Getuigen kunnen ook, al dan niet op verzoek van de verdediging, op een later moment in de procedure (opnieuw) worden opgeroepen en gehoord. Voorafgaand aan de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting in eerste aanleg gaat het dan om het horen van getuigen door de rechter-commissaris. Het horen van getuigen kan verder plaatsvinden in eerste aanleg of in hoger beroep door de zittingsrechter of lopende het onderzoek ter terechtzitting door de (gedelegeerd) rechter-commissaris of de (gedelegeerd) raadsheer-commissaris. Ook bestaat de mogelijkheid van het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris nadat hoger beroep is ingesteld maar voordat het onderzoek ter terechtzitting is aangevangen. Bij het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris mag de verdediging in beginsel aanwezig zijn en vragen (doen) stellen aan de getuige. Een verklaring die de getuige aflegt tegenover de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris, wordt vastgelegd in een proces-verbaal dat bij de processtukken wordt gevoegd. Ook de in zo'n proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige kan door de rechter voor het bewijs worden gebruikt.

In de Nederlandse strafrechtspleging worden op basis van deze voorschriften de verklaringen van getuigen in de regel al in het vooronderzoek opgenomen door opsporingsambtenaren of door de rechter-commissaris. Bij verhoren van getuigen door opsporingsambtenaren is in de regel de verdediging niet aanwezig. Dat is doorgaans wel het geval als getuigen door de rechter-commissaris worden gehoord, waarbij de verdediging dan de mogelijkheid heeft om vragen te (doen) stellen.

De schriftelijke weergave van verklaringen die getuigen bij hun verhoor afleggen, wordt bij de processtukken gevoegd en is daardoor bekend aan de rechter en de andere procesdeelnemers op het moment dat het onderzoek ter terechtzitting aanvangt. In dit stelsel concentreert het onderzoek ter terechtzitting zich op de beoordeling van de bevindingen uit het vooronderzoek, waaronder de afgelegde getuigenverklaringen. Deze inrichting van het Nederlandse strafproces, die al een lange traditie kent en waarop het wettelijk stelsel is

toegesneden, beoogt bij te dragen niet alleen aan een doelmatige en gestructureerde behandeling van strafzaken op de zitting binnen een redelijke termijn, maar ook aan de waarheidsvinding. Verklaringen van getuigen worden immers opgenomen niet langer dan nodig na de gebeurtenis waarop deze betrekking hebben.

Dat in het Nederlandse stelsel getuigen veelal in het vooronderzoek worden gehoord en dat dit stelsel niet als vertrekpunt kent dat getuigen uitsluitend of vooral tijdens het onderzoek ter terechtzitting worden gehoord, is gelet op de rechtspraak van het EHRM niet onverenigbaar met artikel 6 EVRM. Het EVRM laat immers de lidstaten de vrijheid hun strafproces in te richten overeenkomstig hun nationale principes en tradities.

Op onderdelen vraagt de betekenis van de door het EHRM geformuleerde ‘general principles’ voor het Nederlandse strafprocesrecht nadere aandacht. Ook met het oog op de dialoog met het EHRM kan hierbij op het volgende worden gewezen.

Mede als gevolg van de grote rol van de getuigenverhoren die in het vooronderzoek plaatsvinden, wordt in het Nederlandse wettelijke stelsel niet een strikt onderscheid gemaakt tussen prosecution witnesses en defence witnesses. Dat geldt ook voor het onderscheid tussen ‘getuigen à charge’ en ‘getuigen à décharge’. Processen-verbaal van verklaringen die getuigen hebben afgelegd tegenover een opsporingsambtenaar, worden door de officier van justitie bij de processtukken gevoegd als deze redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen (art. 149a lid 2 Sv), ongeacht of de strekking van deze verklaringen voor de verdachte belastend of ontlastend – of onder omstandigheden: deels belastend en deels ontlastend – is. Ook anderszins wordt in de wettelijke bepalingen die verband houden met het horen van getuigen, de (mogelijk belastende) strekking van een verklaring van een getuige niet als criterium gehanteerd. Dat neemt niet weg dat die strekking wel een rol kan en mag spelen bij beslissingen die worden genomen over het horen van getuigen.

Dit verschil met de rechtspraak van het EHRM kan mede erdoor worden verklaard dat die rechtspraak als vertrekpunt heeft een procesmodel waarin (alle) getuigen ter terechtzitting worden opgeroepen door hetzij de aanklager, hetzij de verdediging. Ook in het Nederlandse strafproces dient te zijn verzekerd dat op enig moment in de procedure de verdediging een behoorlijke en effectieve gelegenheid heeft om het door artikel 6 lid 3 onder d EVRM gewaarborgde ondervragingsrecht uit te oefenen, en dat, ook als die gelegenheid om welke reden dan ook heeft ontbroken, een veroordeling van de verdachte desondanks in overeenstemming is met de eisen van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM. Bepalend is daarvoor, zo komt in de rechtspraak van het EHRM naar voren, de uiteindelijke evaluatie van ‘the overall fairness of the trial’. Daarnaast kan erop worden gewezen dat op het

moment dat het EHRM zelf over een aan hem voorgelegd geval oordeelt, de nationale strafrechtelijke procedure is afgerond en daarmee bekend is wat de strekking van een getuigenverklaring is geweest. Het Nederlandse wettelijke stelsel brengt mee dat beslissingen over het al dan niet (nader) horen van getuigen deels al in de voorbereidende fase van de strafzaak worden genomen, waarbij niet steeds op voorhand vaststaat wat de strekking van een door de getuige af te leggen verklaring zal zijn. Ook in het strafdossier dat door de officier van justitie wordt samengesteld, worden op schrift gestelde verklaringen van getuigen niet bij voorbaat als belastend of ontlastend aangemerkt.

Het hieruit voortvloeiende verschil in perspectief tussen de rechtspraak van het EHRM en het Nederlandse wettelijke stelsel neemt niet weg dat beslissingen van de feitenrechter over het oproepen en horen van getuigen en over de vraag of tot een bewezenverklaring kan worden gekomen, moeten plaatsvinden op een wijze die de ‘overall fairness of the trial’ waarborgt. Het Nederlandse strafproces biedt ook ruim voldoende mogelijkheden aan de feitenrechter om de ‘overall fairness of the trial’ te realiseren. Of – zoals in de literatuur soms wordt betoogd – aanleiding bestaat te komen tot een wezenlijk andere inrichting van het nationale strafproces, in die zin dat getuigenverklaringen in beginsel slechts bruikbaar zijn voor het bewijs tegen de verdachte als deze tegenover de zittingsrechter zijn afgelegd, betreft een vraag die niet aan de Hoge Raad ter beantwoording staat. Als een dergelijke keuze zou worden gemaakt, is dat – ook gelet op de ingrijpende (praktische en financiële) consequenties die zo’n keuze heeft voor de inrichting van het strafproces en het strafprocesrecht als geheel – aan de wetgever. In het momenteel voorliggende conceptwetsvoorstel voor een integrale modernisering van het Wetboek van Strafvordering komt een dergelijke verstrekkende aanpassing niet aan de orde. Er wordt vastgehouden aan het in de traditie van het Nederlandse strafprocesrecht gewortelde uitgangspunt dat getuigen al in het vooronderzoek worden gehoord (zie ECLI:NL:PHR:2021:234, onder 30).

De Hoge Raad overweegt dat in ECLI:NL:HR:2014:1496 op hoofdlijnen uiteen is gezet op welke wijze de op grond van het Wetboek van Strafvordering geldende regels over het oproepen dan wel horen van door de verdediging opgegeven getuigen moeten worden uitgelegd. In aanvulling daarop is in ECLI:NL:HR:2017:1015 uiteengezet welke eisen gelden met betrekking tot de onderbouwing van verzoeken van de verdediging tot het oproepen en horen van getuigen. ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 geeft aanleiding die eisen bij te stellen waar het gaat om getuigen die een verklaring met een belastende strekking hebben afgelegd.

De motiveringsplicht die in ECLI:NL:HR:2017:1015 is geformuleerd, houdt in dat de verdediging ten aanzien van iedere door haar opgegeven getuige moet toelichten waarom het horen van deze getuige van belang is voor enige in de strafzaak op grond van artikel 348 en

350 Sv te nemen beslissing. Aan dit motiveringsvereiste ligt ten grondslag dat de rechter in staat wordt gesteld de relevantie van het verzoek te beoordelen, mede in het licht van de onderzoeksbevindingen zoals deze zich op het moment van het verzoek in het dossier bevinden. Ook draagt dat vereiste eraan bij dat de rechter zo vroegtijdig mogelijk het recht op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM bij de beoordeling van het verzoek kan betrekken (ECLI:NL:HR:2017:1015, r.o. 3.6).

ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 (in het bijzonder par. 45, 56 en 61 van die uitspraak) heeft tot gevolg dat in bepaalde gevallen het belang bij het oproepen en horen van een getuige moet worden voorondersteld, zodat van de verdediging geen nadere onderbouwing van dit belang mag worden verlangd. Dat is aan de orde als het verzoek betrekking heeft op een getuige ten aanzien van wie de verdediging het ondervragingsrecht nog niet heeft kunnen uitoefenen, terwijl deze getuige al – in het vooronderzoek of anderszins – een verklaring heeft afgelegd met een belastende strekking. Het gaat dan om een verklaring die door de rechter voor het bewijs van het ten laste gelegde feit zou kunnen worden gebruikt of al is gebruikt.

Het vorenstaande betekent niet dat elk verzoek tot het oproepen en horen van een getuige die al een belastende verklaring heeft afgelegd, door de rechter zonder meer moet worden toegewezen. Zo'n verzoek kan worden afgewezen op de – in artikel 288 lid 1 Sv genoemde, maar ook voor de toepassing van artikel 315 Sv van belang zijnde – gronden dat het onaannemelijk is dat de getuige binnen een aanvaardbare termijn ter terechtzitting zal verschijnen, of dat het gegronde vermoeden bestaat dat de gezondheid of het welzijn van de getuige door het afleggen van een verklaring ter terechtzitting in gevaar wordt gebracht, en het voorkomen van dit gevaar zwaarder weegt dan het belang de getuige ter terechtzitting te kunnen ondervragen. In de rechtspraak van het EHRM zijn onder meer deze gronden erkend als goede reden voor het niet oproepen en horen van een getuige. Verder verzet artikel 6 EVRM zich niet ertegen dat de rechter het verzoek afwijst als het oproepen en horen van een getuige onmiskenbaar irrelevant of overbodig ('manifestly irrelevant or redundant') is, omdat het (opnieuw) horen van de getuige voor de bewijsvoering van geen enkel belang zal zijn of geen toegevoegde waarde zal hebben. Dat kan zich bijvoorbeeld voordoen indien de al door de getuige afgelegde verklaring betrekking heeft op feiten en omstandigheden die door de verdachte niet worden betwist of als die feiten en omstandigheden door andere resultaten van het strafrechtelijk onderzoek al buiten redelijke twijfel zijn komen vast te staan.

Daarnaast is van belang dat, zoals naar voren is gekomen, de rechter in de loop van het strafproces beslissingen neemt over het oproepen en horen van getuigen. Op het moment dat zo'n beslissing moet worden genomen, zal niet steeds vaststaan wat de betekenis en het gewicht van de verklaring van de getuige zijn of kunnen zijn bij de beantwoording van de bewijsvraag en daarmee wat het concrete belang van de verdachte is om die getuige te (doen)

ondervragen. Het staat de rechter echter vrij om zich al een voorlopig oordeel te vormen over het vermoedelijke of mogelijke gewicht van de al door de betreffende getuige afgelegde verklaring, in het licht van wat uit de overige processtukken blijkt en gelet op de beschuldiging die door het openbaar ministerie in de strafzaak centraal wordt gesteld. De rechter mag mede op grond daarvan de beslissing nemen over het oproepen en horen van de betreffende getuige. Dat kan betekenen dat de rechter tot de beslissing komt dat, naar de stand waarin het onderzoek zich op dat moment bevindt, (nog) onvoldoende grond bestaat om het verzoek tot het oproepen en horen van die getuige toe te wijzen. Dat sluit overigens niet uit dat in een later stadium van de procedure anders zal (moeten) worden geoordeeld als opnieuw een verzoek tot het oproepen en horen van die getuige wordt gedaan. Ook kan nadien aanleiding bestaan voor de rechter om, alvorens uitspraak te doen, ambtshalve te beslissen tot het alsnog oproepen en horen van de getuige. Voor de hier aangeduide werkwijze kan in het bijzonder aanleiding bestaan als het verzoek betrekking heeft op alle getuigen van wie verklaringen in het dossier zijn gevoegd, of een groot aantal daarvan.

Met een dergelijke wijze van beoordelen wordt niet ongeoorloofd vooruitgelopen op de beslissingen over de vragen van artikel 348 en 350 Sv die de rechter in een later stadium van de procedure zal nemen. Het gaat immers om niet meer dan een oordeel over het vermoedelijke of mogelijke gewicht van de al door de getuige afgelegde verklaring in het licht van de resultaten van het strafvorderlijk onderzoek tot dan toe. Om die reden geeft de rechter met een toewijzende of afwijzende beslissing ook niet ervan blijk dat hij jegens een procespartij een vooringenomenheid koestert, of dat de bij deze dienaangaande bestaande vrees objectief gerechtvaardigd is, en vormt die beslissing op zichzelf dus geen grond voor wraking.

Opmerking verdient verder dat ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 niet afdoet aan de eis die in de rechtspraak van de Hoge Raad wordt gesteld en die ook aansluit bij de rechtspraak van het EHRM (vgl. bijvoorbeeld – in verband met de toepassing van artikel 35 EVRM – EHRM 10 juli 2014, nr. 40820/12, par. 44 (*Marčan/Kroatië*) en EHRM 12 juli 2018, nr. 48134/15, par. 28 (*Bojić/Kroatië*). Bijvoorbeeld in het geval van verhoren door een gespecialiseerde verhoorder van zeer jonge kinderen in een daartoe ingerichte studio. Daarvan is in ieder geval sprake als de rechter in eerste aanleg een verklaring van een getuige voor het bewijs heeft gebruikt, en de verdediging in hoger beroep het verzoek doet deze getuige op te roepen en te (doen) horen) dat als de verdediging een getuige wenst te ondervragen, zij hiertoe het nodige initiatief neemt. Dat houdt in dat de verdediging die wens kenbaar moet maken door een stellig en duidelijk verzoek te doen tot het oproepen en horen van een concreet aangeduide getuige. In de gevallen waarin het belang bij het oproepen en horen van een getuige moet worden voorondersteld, mag zo'n verzoek niet worden afgewezen op de enkele grond dat het

verzoek niet of niet naar behoren is onderbouwd. Dit neemt niet weg dat de verdediging bij het doen van een verzoek tot het oproepen en horen van een getuige er met het oog op een juiste beoordeling van dat verzoek baat bij kan hebben om toe te lichten dat het verzoek betrekking heeft op een getuige die een verklaring heeft afgelegd die voor de verdachte belastend van aard is of kan zijn en dat zij daarbij, voor zover mogelijk, een aanduiding geeft van de door de verdachte betwiste onderdelen van die verklaring en in samenhang daarmee van de onderwerpen waarover zij de getuige wenst te ondervragen. Het geven van zo'n toelichting kan bijvoorbeeld van betekenis zijn als een van de eerdergenoemde afwijzingsgronden aan de orde zou kunnen zijn of als het verzoek betrekking heeft op een groot aantal getuigen en de rechter voor de beslissing staat of al deze getuigen moeten worden gehoord of dat (vooralsnog) wordt volstaan met een aantal van hen.

De Hoge Raad overweegt dat in het Nederlandse stelsel, waarin het onderzoek ter terechtzitting zich concentreert op de beoordeling van de bevindingen uit het vooronderzoek, het van belang is dat al voor de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting gelegenheid bestaat voor de uitoefening van het ondervragingsrecht. In dit verband zijn in het bijzonder van belang de genoemde mogelijkheden van het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris in aanwezigheid van in ieder geval de raadsman en op zijn verzoek in beginsel ook de verdachte. Dat vergt dat bij de gerechten voldoende capaciteit beschikbaar is voor het langs deze wegen horen van getuigen.

Het initiatief tot het bieden van een dergelijke ondervragingsgelegenheid kan tijdens het vooronderzoek worden genomen door het openbaar ministerie en in bepaalde gevallen ook door de rechter-commissaris. Aanleiding daarvoor kan bestaan in gevallen waarin een getuige al een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd en aan die verklaring – voor zover zich dat laat vaststellen in de stand van het onderzoek – een meer dan gering gewicht kan toekomen voor een eventuele bewezenverklaring. Het bieden van een dergelijke ondervragingsgelegenheid aan de verdediging voorafgaand aan het onderzoek ter terechtzitting, zonder daartoe een verzoek van de verdediging af te wachten, ligt vooral ook in de rede in gevallen waarin het voorzienbaar is dat de getuige op een later moment mogelijk niet meer beschikbaar zal zijn voor een verhoor of moeilijk zal kunnen worden getraceerd, of als de belangen van de getuige ermee zijn gediend dat een (nadere) ondervraging op korte termijn plaatsvindt. Onder omstandigheden (bijvoorbeeld in het geval van verhoren door een gespecialiseerde verhoorder van zeer jonge kinderen in een daartoe ingerichte studio) kan dat ook aanleiding vormen om al bij het verhoor van een getuige door de politie gelegenheid tot ondervraging te bieden.

Daarnaast kan de verdediging op diverse momenten in de strafrechtelijke procedure een verzoek doen om een getuige te horen met het oog op de uitoefening van het

ondervragingsrecht. Voor een effectief gebruik van deze mogelijkheid is tijdens het vooronderzoek wel van belang dat de verdediging al in voldoende mate toegang heeft tot de processtukken en bekend is met de beschuldiging die door het openbaar ministerie in de strafzaak centraal wordt gesteld.

De verdediging kan ook tijdens het onderzoek ter terechtzitting in eerste aanleg of in hoger beroep verzoeken doen tot het (opnieuw) oproepen en horen van getuigen. De omstandigheid dat de verdediging geen gebruik heeft gemaakt van een eerder bestaande gelegenheid om wensen met betrekking tot de ondervraging van getuigen kenbaar te maken of dat de verdediging niet zelf in een eerder stadium van het onderzoek gebruik heeft gemaakt van de hiervoor genoemde mogelijkheden om een verzoek te doen een getuige te horen, terwijl daarvoor op dat moment geen beletsel bestond, biedt op zichzelf geen grond voor de afwijzing van zo'n verzoek. Dat neemt niet weg dat een dergelijke inactiviteit van de verdediging, als daarvoor geen gegronde reden bestaat, een rol kan spelen bij de beoordeling of het proces als geheel eerlijk is verlopen.

De Hoge Raad overweegt dat de voor het Nederlandse stelsel kenmerkende omstandigheid dat de rechter in de loop van het strafproces beslissingen neemt over het oproepen en horen van getuigen, niet alleen van betekenis is bij de beoordeling van getuigenverzoeken, maar ook bij de eindbeoordeling van de zaak. Zoals in ECLI:NL:HR:2017:1015 is overwogen, moet de rechter voordat hij einduitspraak doet, nagaan of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Zo nodig zal hij hetzij ambtshalve alsnog overgaan tot het oproepen en het horen van (een) getuige(n), hetzij bij zijn beslissing over de bewezenverklaring onder ogen moeten zien of en zo ja, welke gevolgen moeten worden verbonden aan de omstandigheid dat de verdediging, ondanks het nodige initiatief daartoe, geen gebruik heeft kunnen maken van de mogelijkheid om de relevante getuige(n) in enig stadium van het geding te (doen) ondervragen.

Deze wijze van beoordeling sluit aan bij de drie stappen die in de rechtspraak van het EHRM deel uitmaken van de beoordeling of, in gevallen waarin de verdediging niet een behoorlijke en effectieve mogelijkheid heeft gehad om het ondervragingsrecht uit te oefenen, het proces als geheel eerlijk is verlopen. Een overzicht hiervan wordt gegeven in ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516, par. 46-51. Van belang hierbij zijn (i) de reden dat het ondervragingsrecht niet kan worden uitgeoefend met betrekking tot een getuige van wie de verklaring voor het bewijs wordt gebruikt, (ii) het gewicht van de verklaring van de getuige, binnen het geheel van de resultaten van het strafvorderlijke onderzoek, voor de bewezenverklaring van het feit, en (iii) het bestaan van compenserende factoren, waaronder ook procedurele waarborgen, die compensatie bieden voor het ontbreken van een ondervragingsgelegenheid. Deze beoordelingsfactoren moeten daarbij in onderling verband

worden beschouwd (vgl. EHRM 15 december 2015, nr. 9154/10, par. 119-122 (*Schatschaschwili/Duitsland*)). Naarmate het gewicht van de verklaring groter is, is het – wil de verklaring voor het bewijs kunnen worden gebruikt – des te meer van belang dat een goede reden bestaat voor het niet bieden van een ondervragingsgelegenheid en dat compenserende factoren bestaan. Dit betekent dat met name in gevallen waarin niet tot een bewezenverklaring kan worden gekomen zonder dat die in beslissende mate zal steunen op de verklaring van de getuige, terwijl de verdediging het nodige initiatief heeft getoond om het ondervragingsrecht te kunnen uitoefenen en een goede reden ontbreekt om de getuige niet te horen, de rechter (alsnog) zal moeten overgaan tot het oproepen en horen van die getuige, althans nog zal moeten doen wat redelijkerwijs mogelijk is om de verdediging de gelegenheid te bieden tot uitoefening van het ondervragingsrecht (zie EHRM 15 december 2015, nr. 9154/10, par. 125-131 (*Schatschaschwili/Duitsland*)).

Als de uitoefening van het ondervragingsrecht niet wordt gerealiseerd, moet de rechter onderzoeken of voldoende compenserende factoren hebben bestaan voor de door de verdediging ondervonden beperkingen bij het onderzoek naar de betrouwbaarheid van de verklaring van de getuige, waarmee ook de deugdelijkheid van de bewijsbeslissing wordt gewaarborgd. Als de rechter oordeelt dat (vooralsnog) onvoldoende compenserende factoren hebben bestaan, onderzoekt hij of daartoe alsnog stappen kunnen worden gezet. Het gaat er daarbij in de kern om dat de rechter de betrouwbaarheid van de verklaring van de niet-ondervraagde getuige zorgvuldig onderzoekt, een en ander in samenhang met het overige bewijsmateriaal en in het licht van de betwisting door de verdachte van die verklaring. Van belang daarbij kunnen zijn verklaringen van personen tegenover wie de getuige – kort na de gebeurtenissen waar het om gaat – zijn of haar verhaal heeft gedaan of die anderszins feiten en omstandigheden waarop de getuigenverklaring ziet, kunnen bevestigen. Het kan onder omstandigheden ook gaan om verklaringen van deskundigen die de totstandkoming en de betrouwbaarheid van de verklaring van de niet-ondervraagde getuige dan wel de persoon van die getuige aan een onderzoek hebben onderworpen. Verder kan compensatie betrekking hebben op procedurele waarborgen zoals de beschikbaarheid van een audiovisuele vastlegging van het verhoor van de getuige of het ondervragen van de zojuist genoemde personen of deskundigen. In dit verband kan ook van belang zijn dat de verdediging wel een beperkte mogelijkheid heeft gehad om vragen te (doen) stellen aan de getuige (vgl. ECLI:NL:HR:2021:429).

De toetsing in cassatie kan gericht zijn op de vraag of de beslissing het ten laste gelegde mede op grond van een verklaring van een niet-ondervraagde getuige bewezen te verklaren in overeenstemming is met het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en de daaraan verbonden notie van ‘the overall fairness of the trial’. Bij deze beoordeling kan van

belang zijn of de feitenrechter zijn oordeel dat dit het geval is, (nader) heeft gemotiveerd.

Verder heeft hetgeen is overwogen ook betekenis voor de toetsing in cassatie van klachten die zich specifiek richten tegen een beslissing tot afwijzing van een verzoek tot het oproepen en horen van een getuige die een belastende verklaring heeft afgelegd. Het belang bij de betreffende cassatieklacht kan ontbreken als de procedure in haar geheel – ondanks de afwijzing van het verzoek tot het horen en oproepen van die getuige – voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Het ligt daarom in de rede dat, als een dergelijke klacht wordt aangevoerd, de schriftuur een toelichting bevat dat en waarom de bestreden beslissing tot gevolg heeft dat het recht op een eerlijk proces is geschonden.

De Hoge Raad overweegt dat het voorgaande er in de kern op neerkomt dat ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 tot gevolg heeft dat in gevallen waarin een getuige een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, het belang bij het oproepen en horen van die getuige moet worden voorondersteld, zodat van de verdediging geen nadere onderbouwing van dit belang mag worden verlangd. In die gevallen zal indringender dan voorheen de vraag onder ogen moeten worden gezien of een ondervragingsgelegenheid kan en moet worden gerealiseerd. Daarnaast onderstreept ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 het belang dat de rechter, alvorens de bewezenverklaring wordt aangenomen mede op grond van de verklaring van een niet-ondervraagde getuige, nagaat of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Uit ECLI:CE:ECHR:2021:0119JUD000220516 volgt echter niet dat het ondervragingsrecht met zich brengt dat een verzoek van de verdediging tot het horen van een getuige die een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, steeds voor toewijzing in aanmerking komt, ongeacht de genoemde factoren en het gewicht van die verklaring in het licht van de overige resultaten van het strafvorderlijke onderzoek.

De Hoge Raad overweegt dat de klacht klaagt dat de afwijzing door het hof van de door de verdediging gedane verzoeken tot het horen van aangever en betrokkene als getuigen ontoereikend is gemotiveerd, althans dat het gebruik van de eerder door deze getuigen afgelegde verklaringen voor het bewijs onverenigbaar is met artikel 6 lid 3 aanhef en onder d EVRM, omdat de verdediging het ondervragingsrecht niet heeft kunnen uitoefenen.

Het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep houdt – voor zover in cassatie van belang – in dat de getuige de aangever is in deze zaak. Volgens verdachte heeft hij een valse verklaring afgelegd bij de politie. Weliswaar is er een woordenwisseling tussen aangever en verdachte geweest, maar verdachte ontkent dat zij aangever heeft mishandeld zoals ten laste is gelegd. De werkelijke achtergrond is dat aangever in die periode verdachte geld heeft geleend, omdat zij haar huur niet kon betalen. Vervolgens heeft aangever verdachte herhaaldelijk

gechanteerd om seksueel contact met hem te hebben. Tegen de wil van verdachte heeft er ook meerdere keren seksueel contact plaatsgevonden. De verdediging verzoekt om die reden om aangever te horen, teneinde hem te confronteren met hetgeen verdachte stelt. Voorts wil de verdediging aangever bevragen over de vermeende mishandeling, nu deze volgens verdachte niet heeft plaatsgevonden.

Getuige [betrokkene] heeft een deels belastende verklaring afgelegd bij de politie, onder meer inhoudende dat zij heeft gezien dat een vrouw aangever heeft getrapt c.q. geschopt. De weergave van hetgeen volgens deze getuige is gebeurd, wijkt af van hetgeen aangever heeft verklaard, ook ten aanzien van hetgeen deze getuige verdachte heeft horen zeggen. Gelet hierop is het noodzakelijk dat aangever en betrokkene als getuigen worden gehoord. Opgemerkt dient nog te worden dat aangever en betrokkene elkaar persoonlijk kennen en dat betrokkene pas twee weken na het vermeende incident een telefonische verklaring heeft afgelegd.

‘Voorts wil ik nogmaals aangeven dat verdachte tot november 2017 niet op de hoogte is geweest van de behandeling van de onderliggende strafzaak in eerste aanleg. Dat is ook de reden dat dit verzoek eerst nu in hoger beroep wordt gedaan. Ook beschikte de verdediging ten tijde van het instellen van het hoger beroep, 28 november 2017, nog niet over de processtukken, waaronder de aangifte. Volgens de verdediging zou er daarom een ruimere uitleg gegeven moeten worden aan het noodzaakcriterium. Voorts wijs ik erop dat de verdediging de kans moet hebben om de verklaringen van getuigen te toetsen. Zeker wanneer de strafrechtelijke veroordeling uitsluitend of in een doorslaggevende mate is gebaseerd op de verklaringen van getuigen die de verdediging niet heeft kunnen ondervragen. Ik verwijs daarbij naar de rechtspraak van het EHRM (*Vidgen*). Met een beroep op artikel 6 EVRM acht de verdediging het noodzakelijk dat bovengenoemde getuigen alsnog worden gehoord. Dat het tenlastegelegde feit zich inmiddels bijna zeven jaar geleden heeft afgespeeld, maakt het niet anders. (...)’

Het hof schorst de behandeling voor beraad. Na hervatting van het onderzoek deelt de voorzitter, gehoord de raadvrouw en de advocaat-generaal, mede dat het hof het niet noodzakelijk acht dat aangever en betrokkene als getuigen worden gehoord. Anders dan de raadvrouw heeft betoogd is hier geen sprake van een situatie zoals in de eerdergenoemde zaak *Vidgen*. Het hof is van oordeel dat, mede gelet op de onderbouwing van de verzoeken, de noodzaak tot het horen van de getuigen ontbreekt. Het hof heeft daarbij tevens gelet op het tijdsverloop sinds de pleegdatum van het ten laste gelegde feit.

De Hoge Raad overweegt dat het hof het verzoek tot het horen van aangever en betrokkene als getuigen heeft afgewezen omdat, gelet op de onderbouwing van dat verzoek en het

tijdsverloop sinds de pleegdatum van het ten laste gelegde feit, het horen van deze getuigen niet noodzakelijk is. De Hoge Raad oordeelt dat dit oordeel niet zonder meer begrijpelijk is, omdat aan dat verzoek ten grondslag is gelegd dat de strekking van de eerder door aangever en betrokkene afgelegde en in het dossier gevoegde verklaringen belastend is voor de verdachte en dat de verdachte de juistheid van de waarneming van de ten laste gelegde gedraging van de verdachte door die getuigen (om meerdere redenen) betwist. De Hoge Raad neemt hierbij in aanmerking dat het hof de bewezenverklaring heeft aangenomen op grond van uitsluitend de door de verdachte betwiste verklaringen van aangever en betrokkene zonder dat de verdediging deze getuigen heeft kunnen ondervragen, terwijl het hof geen blijk ervan heeft gegeven te hebben nagegaan, op de hiervoor weergegeven wijze, of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces.

RECHTSPRAAK

Kon hof het gehele wederrechtelijk verkregen voordeel toerekenen aan betrokkene?

Kon hof het gehele wederrechtelijk verkregen voordeel toerekenen aan betrokkene?

Het cassatiemiddel klaagt over het oordeel van het hof dat het wederrechtelijk verkregen voordeel geheel aan de betrokkene moet worden toegerekend.

De enkele omstandigheid dat uit de kwalificatie van wat ten laste van de betrokkene in de met de ontnemingszaak samenhangende strafzaak is bewezen verklaard, volgt dat de betrokkene het feit niet alleen heeft gepleegd, hoeft niet eraan in de weg te staan dat de rechter het wederrechtelijk verkregen voordeel geheel aan de betrokkene toerekent. Onder omstandigheden kan echter een nadere motivering vereist zijn om die toerekening begrijpelijk te doen zijn. Dat is bijvoorbeeld het geval als, in verband met wat door of namens de betrokkene ter terechtzitting in hoger beroep is aangevoerd of gelet op wat uit de bewijsvoering in de met de ontnemingszaak samenhangende strafzaak rechtstreeks voortvloeit met betrekking tot de verkrijging van voordeel door de verschillende daders, voldoende duidelijke aanknopingspunten bestaan voor de aannemelijkheid dat het voordeel over meer daders moet worden verdeeld.

In het licht hiervan en gelet op de vaststelling van het hof in de strafzaak dat het transport van verdovende middelen naar Engeland heeft plaatsgevonden 'binnen een gestructureerd samenwerkingsverband tussen verdachte en [betrokkene 2] als de personen die drugstransporten faciliteerden, aanstuurden en coördineerden (...)', is het oordeel van het hof dat het wederrechtelijk verkregen voordeel van € 108.981,21 in zijn geheel aan de betrokkene moet worden toegerekend niet zonder meer begrijpelijk.

Het cassatiemiddel is terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:636

Zaaknummer: 19/02828

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend en M.J. Borgers

Advocaten: J. Kuijper

Wetsartikelen: 36e Sr

RECHTSPRAAK

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Het cassatiemiddel klaagt over het oordeel van het hof dat artikel 12 lid 3 Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (hierna: BADG) behoort tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVV 1994) is omringd.

Vooropgesteld moet worden dat van ‘een onderzoek’ zoals bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 slechts sprake is indien de waarborgen zijn nageleefd waarmee de wetgever dat onderzoek met het oog op de betrouwbaarheid van de resultaten daarvan heeft omringd (vgl. HR 27 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1684).

Aan de in artikel 12 lid 3 BADG opgenomen termijnstelling ligt, blijkens de toelichting daarop, in de kern ten grondslag dat door tijdsverloop de concentratie van de in artikel 2 BADG aangewezen stoffen in het bloed vermindert, waardoor een langer durend tijdsverloop ertoe kan leiden dat de in het afgenomen bloed gemeten concentratie onder de toegestane grenswaarde komt. Daarmee wordt ‘het risico steeds groter (...) dat de bestuurder ten aanzien van wie op basis van een speekselonderzoek of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties een verdenking van drugsgebruik is gerezen, naar aanleiding van het bloedonderzoek vrijuit gaat’. Dat betekent echter niet dat een onderzoek waarbij eerst na het verstrijken van het tijdsbestek van anderhalf uur bloed is afgenomen, geen betrouwbaar resultaat geeft van de – voor de bewezenverklaring beslissende – op dat moment in het afgenomen bloed aanwezige concentratie van die stoffen. Daaruit volgt dat het voorschrift niet rechtstreeks in verband staat met de juistheid en betrouwbaarheid van de resultaten van het verrichte onderzoek.

Het hof heeft geoordeeld dat, nu de verrichte bloedafname niet binnen het in artikel 12 lid 3

BADG genoemde tijdsbestek van anderhalf uur is verricht, geen sprake is geweest van 'een onderzoek' als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 en dat daarom de verdachte van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken. Dat oordeel is, gelet op het vorenstaande, niet juist

Het cassatiemiddel slaagt.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 16-02-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:122

Zaaknummer: 19/04180

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en M. Kuijer

Wetsartikelen: 8.5 WVV 1994

RECHTSPRAAK

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over het oordeel van het hof dat artikel 12 lid 3 Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (hierna: BADG) behoort tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVV 1994) is omringd.

Vooropgesteld moet worden dat van ‘een onderzoek’ zoals bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 slechts sprake is indien de waarborgen zijn nageleefd waarmee de wetgever dat onderzoek met het oog op de betrouwbaarheid van de resultaten daarvan heeft omringd (vgl. HR 27 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1684).

Aan de in artikel 12 lid 3 BADG opgenomen termijnstelling ligt, blijkens de onder 2.3.3 weergegeven toelichting daarop, in de kern ten grondslag dat door tijdsverloop de concentratie van de in artikel 2 BADG aangewezen stoffen in het bloed vermindert, waardoor een langer durend tijdsverloop ertoe kan leiden dat de in het afgenomen bloed gemeten concentratie onder de toegestane grenswaarde komt. Daarmee wordt ‘het risico steeds groter (...) dat de bestuurder ten aanzien van wie op basis van een speekselonderzoek of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties een verdenking van drugsgebruik is gerezen, naar aanleiding van het bloedonderzoek vrijuit gaat’. Dat betekent echter niet dat een onderzoek waarbij eerst na het verstrijken van het tijdsbestek van anderhalf uur bloed is afgenomen, geen betrouwbaar resultaat geeft van de – voor de bewezenverklaring beslissende – op dat moment in het afgenomen bloed aanwezige concentratie van die stoffen. Daaruit volgt dat het voorschrift niet rechtstreeks in verband staat met de juistheid en betrouwbaarheid van de resultaten van het verrichte onderzoek.

Het hof heeft geoordeeld dat, nu de verrichte bloedafname niet binnen het in artikel 12 lid 3

BADG genoemde tijdsbestek van anderhalf uur is verricht, geen sprake is geweest van ‘een onderzoek’ als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 en dat daarom de verdachte van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken. Dat oordeel is, gelet op het vorenstaande, niet juist.

De klacht is gegrond. Dat brengt mee dat bespreking van het restant van het cassatiemiddel niet nodig is.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:620

Zaaknummer: 20/02768

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en M. Kuijer

Wetsartikelen: 8.5 WVV 1994

RECHTSPRAAK

Artikel 8 lid 5 WVV 1994. Bloedonderzoek. Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (BADG).

Artikel 8 lid 5 WVV 1994. Bloedonderzoek. Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (BADG).

Het cassatiemiddel klaagt onder meer over de bewezenverklaring van de in de tenlastelegging voorkomende term ‘onderzoek’ in de zin van artikel 8 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVV 1994).

Vooropgesteld moet worden dat van ‘een onderzoek’ zoals bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 slechts sprake is indien de waarborgen zijn nageleefd waarmee de wetgever dat onderzoek met het oog op de betrouwbaarheid van de resultaten daarvan heeft omringd (vgl. HR 27 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1684).

Aan de in artikel 12 lid 3 Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (hierna: BADG) opgenomen termijnstelling ligt, blijkens de toelichting daarop, in de kern ten grondslag dat door tijdsverloop de concentratie van de in artikel 2 BADG aangewezen stoffen in het bloed vermindert, waardoor een langer durend tijdsverloop ertoe kan leiden dat de in het afgenomen bloed gemeten concentratie onder de toegestane grenswaarde komt. Daarmee wordt ‘het risico steeds groter (...) dat de bestuurder ten aanzien van wie op basis van een speekselonderzoek of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties een verdenking van drugsgebruik is gerezen, naar aanleiding van het bloedonderzoek vrijuit gaat’. Dat betekent echter niet dat een onderzoek waarbij eerst na het verstrijken van het tijdsbestek van anderhalf uur bloed is afgenomen, geen betrouwbaar resultaat geeft van de – voor de bewezenverklaring beslissende – op dat moment in het afgenomen bloed aanwezige concentratie van die stoffen. Daaruit volgt dat het voorschrift niet rechtstreeks in verband staat met de juistheid en betrouwbaarheid van de resultaten van het verrichte onderzoek.

Het hof heeft geoordeeld dat, ook al is de verrichte bloedafname niet binnen het in artikel 12 lid 3 BADG genoemde tijdsbestek van anderhalf uur verricht, sprake is geweest van ‘een onderzoek’ als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994. Dat oordeel is, gelet op het vorenstaande,

juist.

Het cassatiemiddel faalt.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:623

Zaaknummer: 19/05824

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: S.F.W. van 't Hullenaar

Wetsartikelen: 8.5 WvW 1994

RECHTSPRAAK

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Het cassatiemiddel klaagt over het oordeel van het hof dat artikel 12 lid 3 Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (hierna: BADG) behoort tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVV 1994) is omringd.

Vooropgesteld moet worden dat van ‘een onderzoek’ zoals bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 slechts sprake is indien de waarborgen zijn nageleefd waarmee de wetgever dat onderzoek met het oog op de betrouwbaarheid van de resultaten daarvan heeft omringd (vgl. HR 27 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1684).

Aan de in artikel 12 lid 3 BADG opgenomen termijnstelling ligt, blijkens de toelichting daarop, in de kern ten grondslag dat door tijdsverloop de concentratie van de in artikel 2 BADG aangewezen stoffen in het bloed vermindert, waardoor een langer durend tijdsverloop ertoe kan leiden dat de in het afgenomen bloed gemeten concentratie onder de toegestane grenswaarde komt. Daarmee wordt ‘het risico steeds groter (...) dat de bestuurder ten aanzien van wie op basis van een speekselonderzoek of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties een verdenking van drugsgebruik is gerezen, naar aanleiding van het bloedonderzoek vrijuit gaat’. Dat betekent echter niet dat een onderzoek waarbij eerst na het verstrijken van het tijdsbestek van anderhalf uur bloed is afgenomen, geen betrouwbaar resultaat geeft van de – voor de bewezenverklaring beslissende – op dat moment in het afgenomen bloed aanwezige concentratie van die stoffen. Daaruit volgt dat het voorschrift niet rechtstreeks in verband staat met de juistheid en betrouwbaarheid van de resultaten van het verrichte onderzoek.

Het hof heeft geoordeeld dat, nu de verrichte bloedafname niet binnen het in artikel 12 lid 3

BADG genoemde tijdsbestek van anderhalf uur is verricht, geen sprake is geweest van 'een onderzoek' als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 en dat daarom de verdachte van het hem tenlastegelegde moet worden vrijgesproken. Dat oordeel is, gelet op het vorenstaande, niet juist.

Het cassatiemiddel slaagt.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:619

Zaaknummer: 20/01956

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en M. Kuijer

Wetsartikelen: 8.5 WVV 1994

RECHTSPRAAK

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Behoort artikel 12 lid 3 BADG tot de strikte waarborgen waarmee het onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 is omringd?

Het cassatiemiddel klaagt over het oordeel van het hof dat het in artikel 12 lid 3 Besluit alcohol, drugs en geneesmiddelen in het verkeer (hierna: BADG) vervatte voorschrift inhoudende dat een bloedafname binnen anderhalf uur dient te geschieden, niet behoort tot het stelsel van strikte waarborgen waarmee een onderzoek als bedoeld in artikel 8 lid 5 Wegenverkeerswet 1994 (hierna: WVV 1994) is omringd.

Vooropgesteld moet worden dat van ‘een onderzoek’ zoals bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994 slechts sprake is indien de waarborgen zijn nageleefd waarmee de wetgever dat onderzoek met het oog op de betrouwbaarheid van de resultaten daarvan heeft omringd (vgl. HR 27 oktober 2020, ECLI:NL:HR:2020:1684).

Aan de in artikel 12 lid 3 BADG opgenomen termijnstelling ligt, blijkens de toelichting daarop, in de kern ten grondslag dat door tijdsverloop de concentratie van de in artikel 2 BADG aangewezen stoffen in het bloed vermindert, waardoor een langer durend tijdsverloop ertoe kan leiden dat de in het afgenomen bloed gemeten concentratie onder de toegestane grenswaarde komt. Daarmee wordt ‘het risico steeds groter (...) dat de bestuurder ten aanzien van wie op basis van een speekselonderzoek of een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties een verdenking van drugsgebruik is gerezen, naar aanleiding van het bloedonderzoek vrijuit gaat’. Dat betekent echter niet dat een onderzoek waarbij eerst na het verstrijken van het tijdsbestek van anderhalf uur bloed is afgenomen, geen betrouwbaar resultaat geeft van de – voor de bewezenverklaring beslissende – op dat moment in het afgenomen bloed aanwezige concentratie van die stoffen. Daaruit volgt dat het voorschrift niet rechtstreeks in verband staat met de juistheid en betrouwbaarheid van de resultaten van het verrichte onderzoek.

Het hof heeft geoordeeld dat, ook al is de verrichte bloedafname niet binnen het in artikel 12 lid 3 BADG genoemde tijdsbestek van anderhalf uur verricht, sprake is geweest van 'een onderzoek' als bedoeld in artikel 8 lid 5 WVV 1994. Dat oordeel is, gelet op het vorenstaande, juist.

Het cassatiemiddel faalt.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:622

Zaaknummer: 20/02286

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: M. Berndszen

Wetsartikelen: 8.5 WVV 1994

RECHTSPRAAK

Klager ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard, nu niet beslissend is of hij als eigenaar van het geldbedrag kan worden aangemerkt maar of hij heeft gesteld daarvan eigenaar te zijn.

Klager ten onrechte niet-ontvankelijk verklaard, nu niet beslissend is of hij als eigenaar van het geldbedrag kan worden aangemerkt maar of hij heeft gesteld daarvan eigenaar te zijn.

Het cassatiemiddel klaagt onder meer dat de rechtbank de klager ten onrechte niet-ontvankelijk heeft verklaard in zijn beklag. Het komt voorts op tegen het oordeel van de rechtbank dat de klager niet als eigenaar van het in beslag genomen geldbedrag moet worden gezien.

Bij de beoordeling van het cassatiemiddel moet, voor zover hier van belang, worden vooropgesteld dat de rechter in een geval als het onderhavige, waarin op de voet van artikel 94a Sv beslag rust op het in beslag genomen voorwerp en een derde in een beklagprocedure op de voet van artikel 552a Sv om teruggave verzoekt, als maatstaf moet aanleggen of zich het geval voordoet dat buiten redelijke twijfel is dat die derde als eigenaar van dat in beslag genomen voorwerp moet worden aangemerkt en daarvan in zijn beslissing blijk moet geven (vgl. HR 28 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823, r.o. 2.15). Bij de beantwoording van deze vraag zal de rechter niet behoren te treden in de beslechting van burgerrechtelijke eigendoms- en bezitskwesties, maar zal hij daarbij civielrechtelijke aspecten mogen betrekken. Het gaat in de beslagprocedure immers om een (voorlopig) oordeel omtrent de eigendoms- en bezitsrechten ten aanzien van het in het geding zijnde voorwerp (vgl. met betrekking tot een beslag op de voet van artikel 94 Sv, HR 28 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823, r.o. 2.13).

In de overwegingen heeft de rechtbank – zij het in minder gelukkige bewoordingen – als haar oordeel tot uitdrukking gebracht dat zich niet het geval voordoet dat buiten redelijke twijfel is dat de klager als eigenaar van het geldbedrag moet worden aangemerkt. Dat oordeel geeft –

ook in het licht van wat namens de klager is aangevoerd – niet blijkt van een onjuiste rechtsopvatting, terwijl het evenmin onbegrijpelijk is. Voor zover het cassatiemiddel daarover klaagt, is het tevergeefs voorgesteld.

De klacht dat de rechtbank de klager ten onrechte niet-ontvankelijk heeft verklaard, is terecht voorgesteld nu de rechtbank heeft miskend dat voor de vraag of de klager als belanghebbende in de zin van artikel 552a Sv kan gelden en diens gevolg in het beklag kan worden ontvangen, niet beslissend is of hij als eigenaar van het geldbedrag kan worden aangemerkt maar of hij heeft gesteld daarvan eigenaar te zijn (vgl. HR 6 januari 2004, ECLI:NL:HR:2004:AN8586). Dat behoeft echter niet tot cassatie te leiden, omdat de rechtbank blijkens haar beschikking het klaagschrift en de daarin ingenomen stellingen over de aanspraken van de klager inhoudelijk heeft beoordeeld, zoals hiervoor onder 2.4.1 weergegeven. Uitgaande van dat oordeel had de rechtbank het beklag slechts ongegrond kunnen verklaren, zodat de klager geen rechtens te respecteren belang heeft bij zijn klacht over de niet-ontvankelijkverklaring.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:625

Zaaknummer: 19/05153

Rechters: V. van den Brink, A.L.J. van Strien en J.C.A.M. Claassens

Advocaten: R.T. Poort

Wetsartikelen: 552a Sv

RECHTSPRAAK

Inbreuk op nemo tenetur, nu opsporingsambtenaar verdachte aan de deur bezocht om verdachte te herinneren aan zijn betalingsverplichting, voortvloeiende uit eerdere veroordeling en dat bij niet-betaling aanhouding dreigt?

Inbreuk op nemo tenetur, nu opsporingsambtenaar verdachte aan de deur bezocht om verdachte te herinneren aan zijn betalingsverplichting, voortvloeiende uit eerdere veroordeling en dat bij niet-betaling aanhouding dreigt?

Het cassatiemiddel klaagt over de verwerping door het hof van het verweer dat het *nemo tenetur*-beginsel is geschonden.

Bij de beoordeling van het cassatiemiddel moet worden vooropgesteld dat in het Nederlandse recht niet een onvoorwaardelijk recht of beginsel is verankerd dat een verdachte op geen enkele wijze kan worden verplicht tot het verlenen van medewerking aan het verkrijgen van voor hem mogelijk bezwarend bewijsmateriaal. In artikel 6 EVRM ligt besloten dat, indien ten aanzien van een verdachte sprake is van een 'criminal charge' in de zin van die bepaling, deze het recht heeft 'to remain silent' en 'not to incriminate oneself'. Beslissend voor de vraag of in een strafrechtelijke procedure het *nemo tenetur*-beginsel is geschonden, is of het gebruik tot het bewijs van het onder dwang van de verdachte verkregen materiaal in een strafzaak zijn recht om te zwijgen en daarmee zijn recht om zichzelf niet te belasten van zijn betekenis zou ontdoen (vgl. HR 5 juli 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP6144).

Het hof heeft het volgende vastgesteld. Aan de verdachte is bij arrest van het gerechtshof Arnhem van 4 februari 2008 de verplichting opgelegd, kort gezegd, om aan de Staat ten behoeve van het in dat arrest genoemde slachtoffer het bedrag van € 38.635,28 te betalen, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door hechtenis. Op 23 februari 2015 resteerde uit hoofde van deze betalingsverplichting een openstaand bedrag van € 27.080,34, ten aanzien waarvan – bij gebreke van betaling – 112 dagen vervangende hechtenis kon worden toegepast. De verdachte is in verband met het aan de Staat nog te betalen bedrag op 23 februari 2015 bij

zijn woning bezocht door opsporingsambtenaar [verbalisant 1]. Daar heeft [verbalisant 1] aan de verdachte medegedeeld dat hij 'zo spoedig mogelijk moest gaan betalen en dat hij anders een keer aangehouden zal worden'.

Op basis van deze vaststellingen heeft het hof geoordeeld dat vanwege de aan de verdachte in 2008 opgelegde schadevergoedingsmaatregel door justitie op de verdachte wel druk is uitgeoefend om te betalen, maar dat ten aanzien van het door de verdachte overhandigde contante geldbedrag geen sprake is geweest van een schending van het *nemo tenetur*-beginsel. Dat oordeel getuigt niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk. Daarbij neemt de Hoge Raad in het bijzonder in aanmerking dat de mededeling van opsporingsambtenaar [verbalisant 1] aan de verdachte van 23 februari 2015 wel kan worden opgevat als een klemmende herinnering aan diens resterende verplichting tot betaling van schadevergoeding en de daarbij door de rechter opgelegde schadevergoedingsmaatregel die bij niet-betaling kan leiden tot tenuitvoerlegging van vervangende hechtenis, maar dat deze mededeling niet tot gevolg heeft dat de verdachte werd gedwongen op dat moment een uit enig misdrijf afkomstig geldbedrag aan hem te overhandigen. Dat brengt mee dat het recht van de verdachte om zichzelf niet te belasten niet van zijn betekenis is ontdaan in de hiervoor bedoelde zin.

Het cassatiemiddel faalt.

De Hoge Raad verwerpt het beroep.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:515

Zaaknummer: 19/04236

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en A.E.M. Röttgering

Advocaten: N. van Schaik en S.D. Groen

Wetsartikelen: 359a Sv en 6 EVRM

RECHTSPRAAK

Verdiens diefstal zelfstandige aandacht in de bewijsvoering in gevallen waarin het aantreffen van een hennepkwekerij gepaard gaat met het aantreffen van aanwijzingen dat de elektriciteit die wordt gebruikt voor die kwekerij ‘buiten de meter om’ wordt afgenomen?

Verdiens diefstal zelfstandige aandacht in de bewijsvoering in gevallen waarin het aantreffen van een hennepkwekerij gepaard gaat met het aantreffen van aanwijzingen dat de elektriciteit die wordt gebruikt voor die kwekerij ‘buiten de meter om’ wordt afgenomen?

Het cassatiemiddel klaagt dat de bewezenverklaring van het onder 2 ten laste gelegde niet uit de gebezigde bewijsvoering kan worden afgeleid.

Naar aanleiding van het aantreffen van een hennepkwekerij in een bedrijfspand dat is gehuurd door een eenmanszaak van de verdachte, heeft het hof niet alleen ten laste van de verdachte bewezen verklaard het als pleger opzettelijk telen van hennep maar ook het als pleger wederrechtelijk wegnemen van elektriciteit met verbreking. Deze diefstal met verbreking kan echter niet zonder meer worden afgeleid uit de gebruikte bewijsvoering. Het cassatiemiddel is terecht voorgesteld.

In gevallen als het onderhavige, waarin het aantreffen van een hennepkwekerij gepaard gaat met het aantreffen van aanwijzingen dat de elektriciteit die wordt gebruikt voor die kwekerij, kort gezegd, ‘buiten de meter om’ wordt afgenomen, en de verdachte op die grond (ook) de diefstal van elektriciteit wordt verweten, verdient die diefstal zelfstandige aandacht in de bewijsvoering. De betrokkenheid van de verdachte bij de teelt van hennep brengt immers op zichzelf nog niet mee dat hij zich ook schuldig maakt aan het opzettelijk wegnemen van de daarbij gebruikte elektriciteit (vgl. HR 20 maart 2018, ECLI:NL:HR:2018:390). Bij die bewijsvoering kan onder meer het volgende van belang zijn. Onder ‘wegnemen’ van een goed als bedoeld in artikel 310 Sr moet worden verstaan het zich verschaffen van de feitelijke heerschappij over het goed dan wel het aan de feitelijke heerschappij van de rechthebbende

onttrekken van dat goed. Elektriciteit wordt in deze zin pas ‘weggenomen’ door het verbruik ervan door apparaten of installaties die zijn aangesloten op het elektriciteitsnet (vgl. HR 24 november 2015, ECLI:NL:HR:2015:3361). Dat als algemeen uitgangspunt kan gelden dat een rechthebbende weet wat zich in zijn pand bevindt dan wel wat zich daar afspeelt, volstaat doorgaans niet voor het bewijs van het opzettelijk wegnemen van de elektriciteit. Wel kunnen concrete gedragingen van de verdachte waaruit zijn betrokkenheid bij die teelt blijkt en de omstandigheden waaronder die teelt plaatsvond, meebrengen dat (het niet anders kan zijn dan dat) de verdachte zich ook heeft schuldig gemaakt aan het wegnemen van de daarbij gebruikte elektriciteit (vgl. HR 9 april 2019, ECLI:NL:HR:2019:554).

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend wat betreft de beslissingen over het onder 2 ten laste gelegde en de strafoplegging, wijst de zaak terug naar het gerechtshof Amsterdam, opdat de zaak ten aanzien daarvan opnieuw wordt berecht en afgedaan en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:511

Zaaknummer: 19/04233

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en E.S.G.N.A.I. van de Griend

Advocaten: P.M. Rombouts

Wetsartikelen: 359 Sv en 310 Sr

RECHTSPRAAK

Is voldaan aan de eisen gesteld in Richtlijn 2012/13/EU en artikel 6 EVRM, zodat zich geen vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv heeft voorgedaan in relatie tot het informeren van verdachte over de redenen voor zijn aanhouding en het feit waarvan hij werd verdacht?

Is voldaan aan de eisen gesteld in Richtlijn 2012/13/EU en artikel 6 EVRM, zodat zich geen vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv heeft voorgedaan in relatie tot het informeren van verdachte over de redenen voor zijn aanhouding en het feit waarvan hij werd verdacht?

Het cassatiemiddel keert zich tegen het oordeel van het hof dat is voldaan aan de eisen gesteld in Richtlijn 2012/13/EU en in artikel 6 EVRM en dat zich daarom geen vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv heeft voorgedaan in relatie tot het informeren van de verdachte over de redenen voor zijn aanhouding en het feit waarvan hij werd verdacht.

Ten tijde van de aanhouding van de verdachte op 8 oktober 2014 was de in artikel 11 lid 1 Richtlijn 2012/13/EU gestelde termijn tot 2 juni 2014, waarbinnen de lidstaten de voor implementatie van de Richtlijn benodigde wettelijke bepalingen in werking dienden te laten treden, verstreken. De wet is pas in werking getreden op 1 januari 2015. Nu de formulering van artikel 6 Richtlijn 2012/13/EU onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig is, heeft het hof de zaak terecht beoordeeld met inachtneming van dat voorschrift.

Artikel 6 lid 2 Richtlijn 2012/13/EU houdt de verplichting in dat de verdachte die is aangehouden, wordt medegedeeld waarom hij is aangehouden en waarvan hij wordt verdacht. Deze mededeling wordt gedaan voorafgaand aan het eerste politieverhoor. In de preambule wordt overwogen dat bij het doen van deze mededeling een omschrijving wordt gegeven van het strafbare feit waarop de verdenking betrekking heeft, indien bekend met aanduiding van tijd en plaats van het feit en de mogelijke wettelijke kwalificatie daarvan. Daarnaast wordt daarin gesteld dat de informatie over de reden van aanhouding en het feit waarvan de aangehouden persoon wordt verdacht in voldoende detail moet worden verstrekt, maar dat

daarbij rekening mag worden gehouden met de fase waarin de strafprocedure zich bevindt.

Het voorschrift van artikel 6 lid 2 Richtlijn 2012/13/EU houdt verband met de in artikel 6 lid 1 Richtlijn 2012/13/EU neergelegde plicht om een verdachte informatie te verstrekken over het strafbare feit waarvan hij wordt verdacht of beschuldigd. Die plicht vloeit voort uit het door artikel 6 lid 3 EVRM gegarandeerde recht van de verdachte om zodanig te worden geïnformeerd over de tegen hem gerichte beschuldiging dat hij in staat is om adequaat zijn verdediging in de strafzaak voor te bereiden. Uit het samenstel van artikel 6 lid 1-3 Richtlijn 2012/13/EU volgt dat in de loop van het strafrechtelijke onderzoek aanvullende informatie aan de verdachte kan worden verstrekt en dat, waar nodig, eerder verstrekte informatie kan worden verduidelijkt. Op grond van artikel 6 lid 3 Richtlijn 2012/13/EU dient uiterlijk op het moment dat het gerecht wordt verzocht een beslissing te nemen over de gegrondheid van de beschuldiging, gedetailleerde informatie te worden verstrekt over de beschuldiging, met inbegrip van de aard en de wettelijke kwalificatie van het strafbare feit, alsmede over de aard van de beweerde betrokkenheid van de verdachte.

Een en ander betekent dat de in artikel 6 lid 2 Richtlijn 2012/13/EU bedoelde informatie over de redenen voor aanhouding en over het feit van verdenking op het moment van verstrekking nog globaal van aard mag zijn. Dat neemt niet weg dat het de verdachte en zijn raadsman vrijstaat, bijvoorbeeld in het kader van de consultatie voorafgaand aan het eerste politieverhoor dan wel tijdens dat politieverhoor, het verzoek te doen aanvullende informatie te verstrekken of een nadere toelichting te verschaffen over de redenen voor aanhouding en/of het feit waarvan hij wordt verdacht.

In het geval dat niet kan worden vastgesteld dat de aan de verdachte bij zijn aanhouding verstrekte informatie hem redelijkerwijze in staat stelde te begrijpen van welk concreet strafbaar feit hij wordt verdacht, volgt daaruit op zichzelf nog niet dat de uitoefening van het recht op consultatiebijstand en/of verhoorbijstand is beperkt.

Het op 1 januari 2015 in werking getreden voorschrift van artikel 27c lid 1 Sv strekt er eveneens toe dat de verdachte wordt geïnformeerd over de redenen van zijn aanhouding en het feit waarvan hij wordt verdacht. Met betrekking tot dit voorschrift geldt in gelijke mate wat hiervoor is overwogen met betrekking tot artikel 6 lid 2 Richtlijn 2012/13/EU.

Het hof heeft vastgesteld dat aan de verdachte na zijn aanhouding is medegedeeld waarvan hij werd verdacht, dat de verdachte voorafgaand aan het eerste politieverhoor consultatiebijstand heeft gehad, dat aan het begin van het eerste politieverhoor – toen de verdachte aangaf niet te begrijpen waarvoor hij was aangehouden – aan de verdachte daarover uitleg is gegeven waarna hij de vraag of hij nu begrepen had waarvoor hij was aangehouden bevestigend

beantwoordde, en dat hij bij het verhoor in het kader van de inverzekeringstelling heeft verklaard te begrijpen waarop het tegen hem gerichte onderzoek betrekking had. Het oordeel van het hof dat, gelet op deze gang van zaken, geen sprake is van een vormverzuim als bedoeld in artikel 359a Sv getuigt, gelet op wat onder 2.7 is vooropgesteld, niet van een onjuiste rechtsopvatting en is niet onbegrijpelijk. De enkele omstandigheid dat in het proces-verbaal van aanhouding is volstaan met het vermelden van een artikelnummer (te weten: art. 326 lid 1 Sr), maakt dit niet anders gelet op de overige door het hof vastgestelde feiten en omstandigheden.

Daarbij verdient nog het volgende opmerking. De door het hof vastgestelde gang van zaken bij de aanhouding maakt duidelijk dat het aanbeveling kan verdienen in het proces-verbaal van aanhouding de aan de verdachte medegedeelde reden van aanhouding precies te vermelden. Daarbij zal de enkele mededeling van een artikelnummer doorgaans niet erg informatief zijn, terwijl een wettelijke of gangbare kwalificatie (bijvoorbeeld 'oplichting' of 'inbraak') onder omstandigheden wel informatief kan zijn.

Het cassatiemiddel faalt.

Redelijke termijn

De Hoge Raad doet uitspraak nadat meer dan twee jaren zijn verstreken na het instellen van het cassatieberoep. Dat brengt mee dat de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden. Dit moet leiden tot vermindering van de opgelegde taakstraf van 210 uren, subsidiair 105 dagen hechtenis.

Beslissing

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend wat betreft het aantal uren te verrichten taakstraf en de duur van de vervangende hechtenis, vermindert het aantal uren taakstraf en de duur van de vervangende hechtenis in die zin dat deze 199 uren, subsidiair 99 dagen hechtenis, belopen en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:593

Zaaknummer: 19/01132

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers, J.C.A.M. Claassens, A.E.M. Röttgering en M. Kuijer

Advocaten: P.D. Popescu

Wetsartikelen: 27c Sv, 359a Sv en 6 EVRM

RECHTSPRAAK

Herziening ‘Pettense campingmoord’ in juli 1994. Nova in de vorm van een rechtspsychologische rapportage met als conclusie dat de bekentenissen waarschijnlijk vals zijn en de verklaring van een getuige van horen zeggen.

Herziening ‘Pettense campingmoord’ in juli 1994. Nova in de vorm van een rechtspsychologische rapportage met als conclusie dat de bekentenissen waarschijnlijk vals zijn en de verklaring van een getuige van horen zeggen.

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. De Hoge Raad begrijpt de aanvraag zo dat deze zich ter onderbouwing van deze stelling beroept op de hiervoor onder 3 genoemde resultaten van het ingestelde nader onderzoek. De twee uit de aanvraag volgende herzieningsgronden zijn dus:

(i) de bij de aanvraag gevoegde verklaring van [getuige 5] waarin deze getuige verklaart dat wijlen [betrokkene 3] aan hem heeft verteld dat hij, [betrokkene 3], samen met [aanvrager] – waarmee kennelijk de aanvrager wordt bedoeld – en [slachtoffer] in Nederland is geweest en dat hij, [betrokkene 3], toen in Nederland iemand heeft omgebracht;

(ii) het bij de aanvraag gevoegde rapport betreffende psychologisch onderzoek van de deskundige dr. Sauerland waarin wordt geconcludeerd dat er sterke aanwijzingen zijn dat de door de aanvrager afgelegde bekennende verklaringen vals zijn.

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden.

Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Dat geldt ook in het geval dat de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, een nader onderzoek heeft ingesteld.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Bij de beoordeling van de aanvraag is verder nog het volgende van belang. Een

deskundigeninzicht kan onder omstandigheden worden aangemerkt als een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting niet bekend was, en kan daardoor grond zijn voor herziening van een onherroepelijk geworden uitspraak, onder meer als het deskundigeninzicht betrekking heeft op een kwestie die tijdens de strafprocedure nog niet aan het oordeel van een deskundige was voorgelegd.

Voor het oordeel of een deskundigeninzicht kan worden aangemerkt als een zodanig gegeven, is het van belang dat de herzieningsaanvraag of het daarbij overgelegde deskundigenrapport zodanige informatie bevat dat de inhoud van dit inzicht en de nieuwigheid daarvan op waarde kunnen worden geschat. De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:736, rechtsoverweging 4.3.4, een aantal onderwerpen benoemd die hiervoor van betekenis zijn. Voor zover voor de beoordeling van de onderhavige zaak van belang, gaat het daarbij om de volgende. Allereerst moet de in de herzieningsaanvraag of het daarbij overgelegde deskundigenrapport opgenomen informatie betrekking hebben op de kennis en ervaring van de deskundige op het betreffende vakgebied. Verder is de onderbouwing van de 'nieuwheid' van het inzicht van de deskundige van belang. Die onderbouwing moet daarbij betrekking hebben op de vraag in hoeverre het inzicht van de deskundige steunt op hetzij (a) ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting nog onbekende wetenschappelijke ontdekkingen of inzichten, hetzij (b) een beoordeling van ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting nog onbekende feiten of omstandigheden, hetzij (c) een ander deskundig oordeel omtrent de weging en betekenis van ten tijde van het onderzoek ter terechtzitting reeds bestaande wetenschappelijke inzichten, toegepast op ten tijde van dat onderzoek ter terechtzitting al bekende feiten en omstandigheden.

Ook bij de beantwoording van de vraag of het betreffende deskundigeninzicht het ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er dus om of het deskundigeninzicht, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en wat is gebleken over de onder 6.4.2 genoemde onderwerpen en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt. De enkele omstandigheid dat een deskundige het bewijs anders weegt dan de rechter heeft gedaan, is niet voldoende om het voor herziening vereiste ernstige vermoeden te wekken (vgl. HR 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:736, r.o. 4.3.1).

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring aangenomen op grond van twee door de aanvrager op 6 juli 1994 afgelegde bekennende verklaringen (bewijsmiddelen 1 en 2). Het hof heeft geoordeeld dat de op 6 juli 1994 afgelegde

verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt omdat deze niet op zichzelf staan. Daarbij heeft het hof verwezen naar – niet als bewijsmiddelen opgenomen – later bij de politie afgelegde verklaringen waarin de verdachte heeft bevestigd dat hij het slachtoffer [slachtoffer] heeft gestoken, en heeft beschreven wat hij daarna heeft gedaan, en naar de door de politie aangetroffen situatie, zoals opgenomen in bewijsmiddelen 3 en 4. Deze bewijsmiddelen 3 en 4 geven de bevindingen van opsporingsambtenaren weer met betrekking tot het aantreffen van het lichaam van het slachtoffer op de camping in de vroege ochtend van 2 juli 1994, de verwondingen van het slachtoffer en de locaties waar bloed is aangetroffen, alsmede met betrekking tot het tijdstip van overlijden en de posities waarin het lichaam en de voet van het slachtoffer zich (waarschijnlijk) bevonden op het moment van het steken. Het hof is in de bewijsmotivering niet nader ingegaan op de wijze waarop de voor het bewijs gebruikte bekende verklaringen tot stand zijn gekomen of op de door de verdachte afgelegde ontkennende verklaringen.

De bij de aanvraag gevoegde verklaring van [getuige 5] komt erop neer dat wijlen [betrokkene 3] aan [getuige 5] heeft verteld dat hij, [betrokkene 3], samen met [aanvrager] – waarmee kennelijk de aanvrager wordt bedoeld – en [slachtoffer] in Nederland is geweest en dat hij, [betrokkene 3], toen in Nederland iemand heeft omgebracht. Daargelaten dat aan een eerdere aanvraag tot herziening van het arrest van het hof onder meer een mede door [getuige 5] ondertekende schriftelijke verklaring met een vergelijkbare inhoud ten grondslag is gelegd, en die aanvraag door de Hoge Raad is afgewezen bij arrest van 5 april 2011, ECLI:NL:HR:2011:BQ0170, is de bij de aanvraag gevoegde verklaring – die globaal van aard is en in de kern slechts een weergave betreft van een opmerking die [betrokkene 3] in 2008 of 2009 tegenover [getuige 5] heeft gemaakt – op zichzelf genomen van onvoldoende gewicht om te kunnen gelden als een gegeven in de zin van artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv.

Het rapport van dr. Sauerland houdt als conclusie in dat het scenario dat de door de aanvrager afgelegde bekende verklaringen vals zijn, waarschijnlijk lijkt. Deze conclusie berust op onderzoek naar het verloop van de verhoren van de aanvrager, waarin de aanvrager onder meer speculeerde over zijn betrokkenheid bij het om het leven komen van [slachtoffer] naar aanleiding van een droom die hij had over een val met een mes waarbij hij [slachtoffer] had verwond, en de inhoud van de bij die verhoren tot stand gekomen bekende en ontkennende verklaringen. Deze bevindingen zijn daarbij getoetst aan inzichten die zijn ontleend aan op grond van verschillende onderzoeksmethoden verrichte psychologische studies met betrekking tot situationele en dispositionele risicofactoren. De in het rapport vermelde publicaties, waarin verslag wordt gedaan van deze studies, zijn overwegend van recente datum, dat wil zeggen van na de uitspraak van het hof waarbij de aanvrager is veroordeeld. Op basis van die studies wordt in het rapport beargumenteerd dat de

verklaringen van de aanvrager duidelijke kenmerken laten zien die passen bij valse bekentenissen en dat het gelet op de vele aanwezige risicofactoren lastig is om een aannemelijk scenario te formuleren dat de inconsistenties tussen de verklaringen van de aanvrager en extern gevalideerde feiten (het externe bewijs) verklaart, anders dan dat de aanvrager niet de dader is. Daarin zijn, aldus het rapport, sterke aanwijzingen gelegen dat de bekende verklaringen van de aanvrager vals zijn. De strekking van het rapport is daarmee, zo begrijpt de Hoge Raad, dat de bekende verklaringen van de verdachte tot stand zijn gekomen onder invloed van de in het rapport genoemde risicofactoren en dat hierdoor de betrouwbaarheid van deze verklaringen als bewijs voor de betrokkenheid van de aanvrager bij het om het leven komen van [slachtoffer] in aanmerkelijke mate is aangetast.

In de strafzaak tegen de aanvrager zijn eerder geen deskundigenrapporten ingebracht over het verloop van de verhoren van de aanvrager en de daarmee samenhangende, aan psychologisch onderzoek ontleende, risicofactoren. Het rapport van de deskundige dr. Sauerland, waarop de aanvraag mede berust, vormt in zoverre een nieuw deskundigeninzicht. Daarbij voldoen de onderbouwing van de aanvraag en die van het rapport van dr. Sauerland, onder meer wat betreft de kennis en de ervaring van de deskundige, aan de eisen die daaraan zijn gesteld in het arrest van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:736. Daarmee geldt het rapport van dr. Sauerland als een nieuw gegeven.

Voor de beoordeling of dit nieuwe gegeven het hiervoor onder 6.1 aangeduide ernstige vermoeden wekt, is het volgende van belang. In de uitspraak waarvan herziening is gevraagd, heeft het hof twee door de aanvrager afgelegde bekende verklaringen voor het bewijs gebruikt. De overige bewijsvoering van het hof bevat geen bewijs dat rechtstreeks steun geeft aan de betrokkenheid van de verdachte bij het bewezen verklaarde zoals die in de genoemde bekende verklaringen naar voren komt. Hoewel deze bewijsvoering op zichzelf in overeenstemming is met het bewijsminimumvoorschrift van artikel 341 lid 4 Sv, is de bewezenverklaring dus vrijwel uitsluitend aangenomen op grond van die bekende verklaringen. De bewijsmotivering van het hof geeft geen blijk ervan dat het hof de totstandkoming en de betrouwbaarheid van de nadien door de aanvrager ingetrokken bekende verklaringen op enigerlei wijze nader heeft onderzocht en dat het daarbij acht heeft geslagen op het verloop van de verhoren als geheel.

Gelet op het vorenstaande geven in het bijzonder de bevindingen van dr. Sauerland grond aan de stelling waarop de aanvraag steunt, te weten dat zodanige ernstige twijfel bestaat over de geloofwaardigheid en de betrouwbaarheid van de bekentenissen die de aanvrager aanvankelijk heeft afgelegd, dat het hof – als het daarmee bekend was geweest – die bekentenissen niet voor het bewijs zou hebben gebruikt en, gelet op het ontbreken van andere voor de betrokkenheid van de aanvrager redengevende feiten en omstandigheden in de

bewijsvoering van het hof, de aanvrager zou hebben vrijgesproken van het hem ten laste gelegde. De aanvraag is daarom gegrond.

Beslissing

De Hoge Raad verklaart de aanvraag tot herziening gegrond, beveelt voor zover nodig de opschorting of schorsing van de tenuitvoerlegging van voormeld arrest van het gerechtshof en verwijst de zaak naar het gerechtshof Den Haag, opdat de zaak op de voet van artikel 472 lid 2 Sv opnieuw zal worden berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:634

Zaaknummer: 20/02991

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: N. van Schaik en S.D. Groen

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Post-Keskin. Over het oproepen en ondervragen van belastende getuigen.

Post-Keskin. Over het oproepen en ondervragen van belastende getuigen.

Voorafgaande beschouwing

De uitspraak van het EHRM in de Keskin-zaak

Het EHRM heeft in de zaak *Keskin tegen Nederland* geoordeeld dat artikel 6 lid 1 en 3 aanhef en onder d EVRM is geschonden. In deze uitspraak gaat het EHRM nader in op de beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen door de rechter en op het gebruik voor het bewijs van getuigenverklaringen als de verdediging het ondervragingsrecht niet behoorlijk en effectief heeft kunnen uitoefenen.

Uitgangspunten met betrekking tot het oproepen en horen van getuigen

In de rechtspraak van het EHRM over het ondervragingsrecht wordt een onderscheid gemaakt tussen prosecution witnesses ('persons whose deposition may serve to a material degree as the basis for a conviction and which thus constitutes evidence for the prosecution') en defence witnesses ('witnesses whose statements are in favour of the defendant'). In het Nederlandse Wetboek van Strafvordering wordt in de voorschriften die zien op het oproepen en horen van getuigen, een dergelijk onderscheid niet gemaakt. Voor de duiding van de betekenis van de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* voor de beoordeling van verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen door de Nederlandse strafrechter, is het daarom nuttig een aantal uitgangspunten van het Nederlandse strafprocesrecht met betrekking tot het oproepen en horen van getuigen te benoemen en in verband te brengen met de door het EHRM geformuleerde 'general principles'.

Het horen van getuigen kan op verschillende momenten in de strafprocedure plaatsvinden. Getuigen kunnen allereerst worden gehoord tijdens het opsporingsonderzoek door een opsporingsambtenaar, waarbij de betreffende verklaring wordt vastgelegd in een – bij de

processtukken te voegen – proces-verbaal. De in een proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige kan nadien door de rechter voor het bewijs worden gebruikt.

Getuigen kunnen ook, al dan niet op verzoek van de verdediging, op een later moment in de procedure (opnieuw) worden opgeroepen en gehoord. Voorafgaand aan de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting in eerste aanleg gaat het dan om het horen van getuigen door de rechter-commissaris. Het horen van getuigen kan verder plaatsvinden in eerste aanleg of in hoger beroep door de zittingsrechter of lopende het onderzoek ter terechtzitting door de (gedelegeerd) rechter-commissaris of de (gedelegeerd) raadsheer-commissaris. Ook bestaat de mogelijkheid van het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris nadat hoger beroep is ingesteld maar voordat het onderzoek ter terechtzitting is aangevangen. Bij het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris mag de verdediging in beginsel aanwezig zijn en vragen (doen) stellen aan de getuige. Een verklaring die de getuige aflegt tegenover de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris, wordt vastgelegd in een proces-verbaal dat bij de processtukken wordt gevoegd. Ook de in zo'n proces-verbaal opgenomen verklaring van de getuige kan door de rechter voor het bewijs worden gebruikt.

In de Nederlandse strafrechtspleging worden op basis van deze voorschriften de verklaringen van getuigen in de regel al in het vooronderzoek opgenomen door opsporingsambtenaren of door de rechter-commissaris. Bij verhoren van getuigen door opsporingsambtenaren is in de regel de verdediging niet aanwezig. Dat is doorgaans wel het geval als getuigen door de rechter-commissaris worden gehoord, waarbij de verdediging dan de mogelijkheid heeft om vragen te (doen) stellen.

De schriftelijke weergave van verklaringen die getuigen bij hun verhoor afleggen, wordt bij de processtukken gevoegd en is daardoor bekend aan de rechter en de andere procesdeelnemers op het moment dat het onderzoek ter terechtzitting aanvangt. In dit stelsel concentreert het onderzoek ter terechtzitting zich op de beoordeling van de bevindingen uit het vooronderzoek, waaronder de afgelegde getuigenverklaringen. Deze inrichting van het Nederlandse strafproces, die al een lange traditie kent en waarop het wettelijk stelsel is toegesneden, beoogt bij te dragen niet alleen aan een doelmatige en gestructureerde behandeling van strafzaken op de zitting binnen een redelijke termijn, maar ook aan de waarheidsvinding. Verklaringen van getuigen worden immers opgenomen niet langer dan nodig na de gebeurtenis waarop deze betrekking hebben.

Dat in het Nederlandse stelsel getuigen veelal in het vooronderzoek worden gehoord en dat dit stelsel niet als vertrekpunt kent dat getuigen uitsluitend of vooral tijdens het onderzoek ter terechtzitting worden gehoord, is gelet op de rechtspraak van het EHRM niet onvereenigbaar

met artikel 6 EVRM. Het EVRM laat immers de lidstaten de vrijheid hun strafproces in te richten overeenkomstig hun nationale principes en tradities. Ook in het Nederlandse strafproces dient te zijn verzekerd dat op enig moment in de procedure de verdediging een behoorlijke en effectieve gelegenheid heeft om het door artikel 6 lid 3 onder d EVRM gewaarborgde ondervragingsrecht uit te oefenen, en dat, ook als die gelegenheid om welke reden dan ook heeft ontbroken, een veroordeling van de verdachte desondanks in overeenstemming is met de eisen van een eerlijk proces als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM. Bepalend is daarvoor, zo komt in de rechtspraak van het EHRM naar voren, de uiteindelijke evaluatie van ‘the overall fairness of the trial’.

Op onderdelen vraagt de betekenis van de door het EHRM geformuleerde ‘general principles’ voor het Nederlandse strafprocesrecht nadere aandacht. Ook met het oog op de dialoog met het EHRM kan hierbij op het volgende worden gewezen.

Mede als gevolg van de hiervoor beschreven grote rol van de getuigenverhoren die in het vooronderzoek plaatsvinden, wordt – zoals al is genoemd – in het Nederlandse wettelijke stelsel niet een strikt onderscheid gemaakt tussen prosecution witnesses en defence witnesses. Dat geldt ook voor het onderscheid tussen – de in de authentieke Nederlandse vertaling van artikel 6 lid 3 onder d EVRM gebruikte termen – ‘getuigen à charge’ en ‘getuigen à décharge’. Processen-verbaal van verklaringen die getuigen hebben afgelegd tegenover een opsporingsambtenaar, worden door de officier van justitie bij de processtukken gevoegd als deze redelijkerwijs van belang kunnen zijn voor de ter terechtzitting door de rechter te nemen beslissingen (art. 149a lid 2 Sv), ongeacht of de strekking van deze verklaringen voor de verdachte belastend of ontlastend – of onder omstandigheden: deels belastend en deels ontlastend – is. Ook anderszins wordt in de wettelijke bepalingen die verband houden met het horen van getuigen, de (mogelijk belastende) strekking van een verklaring van een getuige niet als criterium gehanteerd. Dat neemt niet weg dat die strekking wel een rol kan en mag spelen bij beslissingen die worden genomen over het horen van getuigen.

Dit verschil met de rechtspraak van het EHRM kan mede erdoor worden verklaard dat die rechtspraak als vertrekpunt heeft een procesmodel waarin (alle) getuigen ter terechtzitting worden opgeroepen door hetzij de aanklager, hetzij de verdediging. Daarnaast kan erop worden gewezen dat op het moment dat het EHRM zelf over een aan hem voorgelegd geval oordeelt, de nationale strafrechtelijke procedure is afgerond en daarmee bekend is wat de strekking van een getuigenverklaring is geweest. Het Nederlandse wettelijke stelsel brengt mee dat beslissingen over het al dan niet (nader) horen van getuigen deels al in de voorbereidende fase van de strafzaak worden genomen, waarbij niet steeds op voorhand vaststaat wat de strekking van een door de getuige af te leggen verklaring zal zijn. Ook in het strafdossier dat door de officier van justitie wordt samengesteld, worden op schrift gestelde

verklaringen van getuigen niet bij voorbaat als belastend of ontlastend aangemerkt.

Het hieruit voortvloeiende verschil in perspectief tussen de rechtspraak van het EHRM en het Nederlandse wettelijke stelsel neemt niet weg dat beslissingen van de feitenrechter over het oproepen en horen van getuigen en over de vraag of tot een bewezenverklaring kan worden gekomen, moeten plaatsvinden op een wijze die de ‘overall fairness of the trial’ waarborgt. Zoals nader wordt besproken, biedt het Nederlandse strafproces ook ruim voldoende mogelijkheden aan de feitenrechter om de ‘overall fairness of the trial’ te realiseren. Of – zoals in de literatuur soms wordt betoogd – aanleiding bestaat te komen tot een wezenlijk andere inrichting van het nationale strafproces, in die zin dat getuigenverklaringen in beginsel slechts bruikbaar zijn voor het bewijs tegen de verdachte als deze tegenover de zittingsrechter zijn afgelegd, betreft een vraag die niet aan de Hoge Raad ter beantwoording staat. Als een dergelijke keuze zou worden gemaakt, is dat – ook gelet op de ingrijpende (praktische en financiële) consequenties die zo’n keuze heeft voor de inrichting van het strafproces en het strafprocesrecht als geheel – aan de wetgever. In het momenteel voorliggende conceptwetsvoorstel voor een integrale modernisering van het Wetboek van Strafvordering komt een dergelijke verstrekkende aanpassing niet aan de orde. Er wordt vastgehouden aan het in de traditie van het Nederlandse strafprocesrecht gewortelde uitgangspunt dat getuigen al in het vooronderzoek worden gehoord.

Implicaties van de uitspraak van het EHRM voor beslissingen op verzoeken tot het oproepen en horen van getuigen

De Hoge Raad heeft in zijn arrest van 1 juli 2014, ECLI:NL:HR:2014:1496 op hoofdlijnen uiteengezet op welke wijze de op grond van het Wetboek van Strafvordering geldende regels over het oproepen dan wel horen van door de verdediging opgegeven getuigen moeten worden uitgelegd. In aanvulling daarop heeft de Hoge Raad in het hiervoor weergegeven arrest van 4 juli 2017, ECLI:NL:HR:2017:1015 uiteengezet welke eisen gelden met betrekking tot de onderbouwing van verzoeken van de verdediging tot het oproepen en horen van getuigen. De uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* geeft aanleiding die eisen bij te stellen waar het gaat om getuigen die een verklaring met een belastende strekking hebben afgelegd.

De motiveringsplicht die in het genoemde arrest van 4 juli 2017 door de Hoge Raad is geformuleerd, houdt in dat de verdediging ten aanzien van iedere door haar opgegeven getuige moet toelichten waarom het horen van deze getuige van belang is voor enige in de strafzaak op grond van artikel 348 en 350 Sv te nemen beslissing. Aan dit motiveringsvereiste ligt ten grondslag dat de rechter in staat wordt gesteld de relevantie van het verzoek te beoordelen, mede in het licht van de onderzoeksbevindingen zoals deze zich op het moment van het verzoek in het dossier bevinden. Ook draagt dat vereiste eraan bij dat de rechter zo vroegtijdig

mogelijk het recht op een eerlijk proces in de zin van artikel 6 lid 1 EVRM bij de beoordeling van het verzoek kan betrekken.

De uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* heeft tot gevolg dat in bepaalde gevallen het belang bij het oproepen en horen van een getuige moet worden voorondersteld, zodat van de verdediging geen nadere onderbouwing van dit belang mag worden verlangd. Dat is aan de orde als het verzoek betrekking heeft op een getuige ten aanzien van wie de verdediging het ondervragingsrecht nog niet heeft kunnen uitoefenen, terwijl deze getuige al – in het vooronderzoek of anderszins – een verklaring heeft afgelegd met een belastende strekking. Het gaat dan om een verklaring die door de rechter voor het bewijs van het ten laste gelegde feit zou kunnen worden gebruikt of al is gebruikt. Daarvan is in ieder geval sprake als de rechter in eerste aanleg een verklaring van een getuige voor het bewijs heeft gebruikt, en de verdediging in hoger beroep het verzoek doet deze getuige op te roepen en te (doen) horen.

Het vorenstaande betekent niet dat elk verzoek tot het oproepen en horen van een getuige die al een belastende verklaring heeft afgelegd, door de rechter zonder meer moet worden toegewezen. Zo'n verzoek kan worden afgewezen op de – in artikel 288 lid 1 Sv genoemde, maar ook voor de toepassing van artikel 315 Sv van belang zijnde – gronden dat het onaannemelijk is dat de getuige binnen een aanvaardbare termijn ter terechtzitting zal verschijnen, of dat het gegronde vermoeden bestaat dat de gezondheid of het welzijn van de getuige door het afleggen van een verklaring ter terechtzitting in gevaar wordt gebracht, en het voorkomen van dit gevaar zwaarder weegt dan het belang de getuige ter terechtzitting te kunnen ondervragen. In de rechtspraak van het EHRM zijn onder meer deze gronden erkend als goede reden voor het niet oproepen en horen van een getuige. Verder verzet artikel 6 EVRM zich niet ertegen dat de rechter het verzoek afwijst als het oproepen en horen van een getuige onmiskenbaar irrelevant of overbodig ('manifestly irrelevant or redundant') is, omdat het (opnieuw) horen van de getuige voor de bewijsvoering van geen enkel belang zal zijn of geen toegevoegde waarde zal hebben. Dat kan zich bijvoorbeeld voordoen indien de al door de getuige afgelegde verklaring betrekking heeft op feiten en omstandigheden die door de verdachte niet worden betwist of als die feiten en omstandigheden door andere resultaten van het strafrechtelijk onderzoek al buiten redelijke twijfel zijn komen vast te staan.

Daarnaast is het volgende van belang. Zoals ook hiervoor naar voren is gekomen, neemt de rechter in de loop van het strafproces beslissingen over het oproepen en horen van getuigen. Op het moment dat zo'n beslissing moet worden genomen, zal niet steeds vaststaan wat de betekenis en het gewicht van de verklaring van de getuige zijn of kunnen zijn bij de beantwoording van de bewijsvraag en daarmee wat het concrete belang van de verdachte is om die getuige te (doen) ondervragen. Het staat de rechter echter vrij om zich al een voorlopig oordeel te vormen over het vermoedelijke of mogelijke gewicht van de al door de betreffende

getuige afgelegde verklaring, in het licht van wat uit de overige processtukken blijkt en gelet op de beschuldiging die door het openbaar ministerie in de strafzaak centraal wordt gesteld. De rechter mag mede op grond daarvan de beslissing nemen over het oproepen en horen van de betreffende getuige. Dat kan betekenen dat de rechter tot de beslissing komt dat, naar de stand waarin het onderzoek zich op dat moment bevindt, (nog) onvoldoende grond bestaat om het verzoek tot het oproepen en horen van die getuige toe te wijzen. Dat sluit overigens niet uit dat in een later stadium van de procedure anders zal (moeten) worden geoordeeld als opnieuw een verzoek tot het oproepen en horen van die getuige wordt gedaan. Ook kan, zoals onder 2.12 nog aan bod komt, nadien aanleiding bestaan voor de rechter om, alvorens uitspraak te doen, ambtshalve te beslissen tot het alsnog oproepen en horen van de getuige. Voor de hier aangeduide werkwijze kan in het bijzonder aanleiding bestaan als het verzoek betrekking heeft op alle getuigen van wie verklaringen in het dossier zijn gevoegd, of een groot aantal daarvan.

Met een dergelijke wijze van beoordelen wordt niet ongeoorloofd vooruitgelopen op de beslissingen over de vragen van artikel 348 en 350 Sv die de rechter in een later stadium van de procedure zal nemen. Het gaat immers om niet meer dan een oordeel over het vermoedelijke of mogelijke gewicht van de al door de getuige afgelegde verklaring in het licht van de resultaten van het strafvorderlijk onderzoek tot dan toe. Om die reden geeft de rechter met een toewijzende of afwijzende beslissing ook niet ervan blijk dat hij jegens een procespartij een vooringenomenheid koestert, of dat de bij deze dienaangaande bestaande vrees objectief gerechtvaardigd is, en vormt die beslissing op zichzelf dus geen grond voor wraking.

Opmerking verdient verder dat de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* niet afdoet aan de eis die in de rechtspraak van de Hoge Raad wordt gesteld en die ook aansluit bij de rechtspraak van het EHRM, dat als de verdediging een getuige wenst te ondervragen, zij hiertoe het nodige initiatief neemt. Dat houdt in dat de verdediging die wens kenbaar moet maken door een stellig en duidelijk verzoek te doen tot het oproepen en horen van een concreet aangeduide getuige. In de gevallen waarin, zoals hiervoor aan de orde is gekomen, het belang bij het oproepen en horen van een getuige moet worden voorondersteld, mag zo'n verzoek niet worden afgewezen op de enkele grond dat het verzoek niet of niet naar behoren is onderbouwd. Dit neemt niet weg dat de verdediging bij het doen van een verzoek tot het oproepen en horen van een getuige er met het oog op een juiste beoordeling van dat verzoek baat bij kan hebben om toe te lichten dat het verzoek betrekking heeft op een getuige die een verklaring heeft afgelegd die voor de verdachte belastend van aard is of kan zijn en dat zij daarbij, voor zover mogelijk, een aanduiding geeft van de door de verdachte betwiste onderdelen van die verklaring en in samenhang daarmee van de onderwerpen waarover zij de

getuige wenst te ondervragen. Het geven van zo'n toelichting kan bijvoorbeeld van betekenis zijn als een van de onder 2.9.3 genoemde afwijzingsgronden aan de orde zou kunnen zijn of als het verzoek betrekking heeft op een groot aantal getuigen en de rechter voor de beslissing staat of al deze getuigen moeten worden gehoord of dat (vooralsnog) wordt volstaan met een aantal van hen.

Het bieden van gelegenheid voor de uitoefening van het ondervragingsrecht

In het Nederlandse stelsel, waarin om de genoemde redenen het onderzoek ter terechtzitting zich concentreert op de beoordeling van de bevindingen uit het vooronderzoek, is het van belang dat al voor de aanvang van het onderzoek ter terechtzitting gelegenheid bestaat voor de uitoefening van het ondervragingsrecht. In dit verband zijn in het bijzonder van belang de genoemde mogelijkheden van het horen van getuigen door de rechter-commissaris of de raadsheer-commissaris in aanwezigheid van in ieder geval de raadsman en op zijn verzoek in beginsel ook de verdachte. Dat vergt dat bij de gerechten voldoende capaciteit beschikbaar is voor het langs deze wegen horen van getuigen.

Het initiatief tot het bieden van een dergelijke ondervragingsgelegenheid kan tijdens het vooronderzoek worden genomen door het openbaar ministerie en in bepaalde gevallen ook door de rechter-commissaris. Aanleiding daarvoor kan bestaan in gevallen waarin een getuige al een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd en aan die verklaring – voor zover zich dat laat vaststellen in de stand van het onderzoek – een meer dan gering gewicht kan toekomen voor een eventuele bewezenverklaring. Het bieden van een dergelijke ondervragingsgelegenheid aan de verdediging voorafgaand aan het onderzoek ter terechtzitting, zonder daartoe een verzoek van de verdediging af te wachten, ligt vooral ook in de rede in gevallen waarin het voorzienbaar is dat de getuige op een later moment mogelijk niet meer beschikbaar zal zijn voor een verhoor of moeilijk zal kunnen worden getraceerd, of als de belangen van de getuige ermee zijn gediend dat een (nadere) ondervraging op korte termijn plaatsvindt. Onder omstandigheden kan dat ook aanleiding vormen om al bij het verhoor van een getuige door de politie gelegenheid tot ondervraging te bieden.

Daarnaast kan de verdediging op diverse momenten in de strafrechtelijke procedure een verzoek doen om een getuige te horen met het oog op de uitoefening van het ondervragingsrecht. Voor een effectief gebruik van deze mogelijkheid is tijdens het vooronderzoek wel van belang dat de verdediging al in voldoende mate toegang heeft tot de processtukken en bekend is met de beschuldiging die door het openbaar ministerie in de strafzaak centraal wordt gesteld.

De verdediging kan ook tijdens het onderzoek ter terechtzitting in eerste aanleg of in hoger

beroep verzoeken doen tot het (opnieuw) oproepen en horen van getuigen. De omstandigheid dat de verdediging geen gebruik heeft gemaakt van een eerder bestaande gelegenheid om wensen met betrekking tot de ondervraging van getuigen kenbaar te maken of dat de verdediging niet zelf in een eerder stadium van het onderzoek gebruik heeft gemaakt van de hiervoor genoemde mogelijkheden om een verzoek te doen een getuige te horen, terwijl daarvoor op dat moment geen beletsel bestond, biedt op zichzelf geen grond voor de afwijzing van zo'n verzoek. Dat neemt niet weg dat een dergelijke inactiviteit van de verdediging, als daarvoor geen gegronde reden bestaat, een rol kan spelen bij de, onder 2.12 nader te bespreken, beoordeling of het proces als geheel eerlijk is verlopen.

Beoordeling van de 'overall fairness' van de procedure

De voor het Nederlandse stelsel kenmerkende omstandigheid dat de rechter in de loop van het strafproces beslissingen neemt over het oproepen en horen van getuigen, is niet alleen van betekenis bij de beoordeling van getuigenverzoeken, maar ook bij de eindbeoordeling van de zaak. Zoals in het hiervoor genoemde arrest van 4 juli 2017 is overwogen, moet de rechter voordat hij einduitspraak doet, nagaan of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Zo nodig zal hij hetzij ambtshalve alsnog overgaan tot het oproepen en het horen van (een) getuige(n), hetzij bij zijn beslissing over de bewezenverklaring onder ogen moeten zien of en zo ja, welke gevolgen moeten worden verbonden aan de omstandigheid dat de verdediging, ondanks het nodige initiatief daartoe, geen gebruik heeft kunnen maken van de mogelijkheid om de relevante getuige(n) in enig stadium van het geding te (doen) ondervragen.

Deze wijze van beoordeling sluit aan bij de drie stappen die in de rechtspraak van het EHRM deel uitmaken van de beoordeling of, in gevallen waarin de verdediging niet een behoorlijke en effectieve mogelijkheid heeft gehad om het ondervragingsrecht uit te oefenen, het proces als geheel eerlijk is verlopen. Van belang hierbij zijn (i) de reden dat het ondervragingsrecht niet kan worden uitgeoefend met betrekking tot een getuige van wie de verklaring voor het bewijs wordt gebruikt, (ii) het gewicht van de verklaring van de getuige, binnen het geheel van de resultaten van het strafvorderlijke onderzoek, voor de bewezenverklaring van het feit, en (iii) het bestaan van compenserende factoren, waaronder ook procedurele waarborgen, die compensatie bieden voor het ontbreken van een ondervragingsgelegenheid. Deze beoordelingsfactoren moeten daarbij in onderling verband worden beschouwd. Naarmate het gewicht van de verklaring groter is, is het – wil de verklaring voor het bewijs kunnen worden gebruikt – des te meer van belang dat een goede reden bestaat voor het niet bieden van een ondervragingsgelegenheid en dat compenserende factoren bestaan. Dit betekent dat met name in gevallen waarin niet tot een bewezenverklaring kan worden gekomen zonder dat die in beslissende mate zal steunen op de verklaring van de getuige, terwijl de verdediging het

nodige initiatief heeft getoond om het ondervragingsrecht te kunnen uitoefenen en een goede reden ontbreekt om de getuige niet te horen, de rechter (alsnog) zal moeten overgaan tot het oproepen en horen van die getuige, althans nog zal moeten doen wat redelijkerwijs mogelijk is om de verdediging de gelegenheid te bieden tot uitoefening van het ondervragingsrecht.

Als de uitoefening van het ondervragingsrecht niet wordt gerealiseerd, moet de rechter onderzoeken of voldoende compenserende factoren hebben bestaan voor de door de verdediging ondervonden beperkingen bij het onderzoek naar de betrouwbaarheid van de verklaring van de getuige, waarmee ook de deugdelijkheid van de bewijsbeslissing wordt gewaarborgd. Als de rechter oordeelt dat (vooralsnog) onvoldoende compenserende factoren hebben bestaan, onderzoekt hij of daartoe alsnog stappen kunnen worden gezet. Het gaat er daarbij in de kern om dat de rechter de betrouwbaarheid van de verklaring van de niet-ondervraagde getuige zorgvuldig onderzoekt, een en ander in samenhang met het overige bewijsmateriaal en in het licht van de betwisting door de verdachte van die verklaring. Van belang daarbij kunnen zijn verklaringen van personen tegenover wie de getuige – kort na de gebeurtenissen waar het om gaat – zijn of haar verhaal heeft gedaan of die anderszins feiten en omstandigheden waarop de getuigenverklaring ziet, kunnen bevestigen. Het kan onder omstandigheden ook gaan om verklaringen van deskundigen die de totstandkoming en de betrouwbaarheid van de verklaring van de niet-ondervraagde getuige dan wel de persoon van die getuige aan een onderzoek hebben onderworpen. Verder kan compensatie betrekking hebben op procedurele waarborgen zoals de beschikbaarheid van een audiovisuele vastlegging van het verhoor van de getuige of het ondervragen van de zojuist genoemde personen of deskundigen. In dit verband kan ook van belang zijn dat de verdediging wel een beperkte mogelijkheid heeft gehad om vragen te (doen) stellen aan de getuige.

De toetsing in cassatie kan gericht zijn op de vraag of de beslissing het ten laste gelegde mede op grond van een verklaring van een niet-ondervraagde getuige bewezen te verklaren in overeenstemming is met het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces en de daaraan verbonden notie van ‘the overall fairness of the trial’. Bij deze beoordeling kan van belang zijn of de feitenrechter zijn oordeel dat dit het geval is, (nader) heeft gemotiveerd.

Verder heeft wat hiervoor is overwogen ook betekenis voor de toetsing in cassatie van klachten die zich specifiek richten tegen een beslissing tot afwijzing van een verzoek tot het oproepen en horen van een getuige die een belastende verklaring heeft afgelegd. Het belang bij de betreffende cassatieklacht kan ontbreken als de procedure in haar geheel – ondanks de afwijzing van het verzoek tot het horen en oproepen van die getuige – voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Het ligt daarom in de rede dat, als een dergelijke klacht wordt aangevoerd, de schriftuur een toelichting bevat dat en waarom de bestreden beslissing tot gevolg heeft dat het recht op een eerlijk proces is geschonden.

Afronding

Het voorgaande komt er in de kern op neer dat de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* tot gevolg heeft dat in gevallen waarin een getuige een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, het belang bij het oproepen en horen van die getuige moet worden voorondersteld, zodat van de verdediging geen nadere onderbouwing van dit belang mag worden verlangd. In die gevallen zal indringender dan voorheen de vraag onder ogen moeten worden gezien of een ondervragingsgelegenheid kan en moet worden gerealiseerd. Daarnaast onderstreept de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* het belang dat de rechter, alvorens de bewezenverklaring wordt aangenomen mede op grond van de verklaring van een niet-ondervraagde getuige, nagaat of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces. Uit de uitspraak van het EHRM in de zaak *Keskin* volgt echter niet dat het ondervragingsrecht met zich brengt dat een verzoek van de verdediging tot het horen van een getuige die een verklaring met een belastende strekking heeft afgelegd, steeds voor toewijzing in aanmerking komt, ongeacht de genoemde factoren en het gewicht van die verklaring in het licht van de overige resultaten van het strafvorderlijke onderzoek.

Beoordeling van het middel

Het cassatiemiddel klaagt dat de afwijzing door het hof van de door de verdediging gedane verzoeken tot het horen van [aangever] en [betrokkene 1] als getuigen ontoereikend is gemotiveerd, althans dat het gebruik van de eerder door deze getuigen afgelegde verklaringen voor het bewijs onverenigbaar is met artikel 6 lid 3 aanhef en onder d EVRM, omdat de verdediging het ondervragingsrecht niet heeft kunnen uitoefenen.

Het hof heeft het verzoek tot het horen van [aangever] en [betrokkene 1] als getuigen afgewezen omdat, gelet op de onderbouwing van dat verzoek en het tijdsverloop sinds de pleegdatum van het ten laste gelegde feit, het horen van deze getuigen niet noodzakelijk is. Dit oordeel is niet zonder meer begrijpelijk, omdat aan dat verzoek ten grondslag is gelegd dat de strekking van de eerder door [aangever] en [betrokkene 1] afgelegde en in het dossier gevoegde verklaringen belastend is voor de verdachte en dat de verdachte de juistheid van de waarneming van de ten laste gelegde gedraging van de verdachte door die getuigen (om meerdere redenen) betwist. De Hoge Raad neemt hierbij in aanmerking dat het hof de bewezenverklaring heeft aangenomen op grond van uitsluitend de door de verdachte betwiste verklaringen van [aangever] en [betrokkene 1] zonder dat de verdediging deze getuigen heeft kunnen ondervragen, terwijl het hof geen blijk ervan heeft gegeven te hebben nagegaan, op de hiervoor weergegeven wijze, of de procedure in haar geheel voldoet aan het door artikel 6 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces.

Het cassatiemiddel slaagt.

Beslissing

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Arnhem, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:576

Zaaknummer: 19/02973

Rechters: V. van den Brink, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers, J.C.A.M. Claassens en M. Kuijer

Advocaten: L. Bien

Wetsartikelen: 6 EVRM, 287 Sv en 288 Sv

RECHTSPRAAK

Is het verzoek voor nader onderzoek naar de gps-metingen terecht buiten behandeling gelaten, nu het niet ter terechtzitting van het hof is voorgedragen?

Is het verzoek voor nader onderzoek naar de gps-metingen terecht buiten behandeling gelaten, nu het niet ter terechtzitting van het hof is voorgedragen?

Het cassatiemiddel klaagt dat het hof niet heeft beslist op de voorwaardelijke verzoeken die de raadsman van de verdachte op de terechtzitting in hoger beroep heeft gedaan om een plaatsopneming te houden en om nader onderzoek naar de gps-metingen te verrichten.

Het proces-verbaal van de terechtzitting is in beginsel de enige kenbron voor de op de terechtzitting in acht genomen vormen en de inhoud van de op de terechtzitting afgelegde verklaringen van de verdachte en is ook bepalend voor het antwoord op de vraag of en zo ja welke verweren zijn gevoerd en welke verzoeken de verdachte en zijn raadsman hebben gedaan (vgl. HR 22 november 2005, ECLI:NL:HR:2005:AU1993).

Het hof heeft het in het cassatiemiddel bedoelde voorwaardelijke verzoek om nader onderzoek naar de gps-metingen te verrichten, dat is opgenomen in de pleitnota, buiten behandeling gelaten, omdat de raadsman dit verzoek niet op de terechtzitting in hoger beroep heeft voorgedragen. Gelet op wat hiervoor is vooropgesteld, is dit oordeel niet begrijpelijk, in aanmerking genomen dat het proces-verbaal van die terechtzitting niet inhoudt dat de raadsman zijn pleitnota niet volledig heeft voorgedragen, en evenmin passages van de pleitnota door de griffier zijn doorgehaald. Voor zover het cassatiemiddel hierover klaagt, is het terecht voorgesteld.

Het verzoek dat de raadsman van de verdachte heeft gedaan om een plaatsopneming te houden, dat is opgenomen in de pleitnota, is een verzoek tot het houden van een schouw als bedoeld in artikel 318 Sv in samenhang met artikel 328 Sv, zodat een uitdrukkelijke beslissing op dit verzoek was vereist. Dat geldt ook wanneer het verzoek voorwaardelijk is gedaan en, zoals in dit geval, de daaraan gestelde voorwaarde is vervuld. Het proces-verbaal van de

terechtzing in hoger beroep en ook de uitspraak van het hof houden echter niet een beslissing in op dit verzoek. Ook in zoverre slaagt het cassatiemiddel.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, zittingsplaats Leeuwarden, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:635

Zaaknummer: 19/00759

Rechters: J. de Hullu, M.J. Borgers en C. Caminada

Advocaten: S.F.W. van 't Hullenaar

Wetsartikelen: 315 Sv, 328 Sv, 331 Sv en 415 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen.

Bewijsmiddelen 11, 12 en 15 betreffen verklaringen die [medeverdachte 6] ten overstaan van het hof heeft afgelegd tijdens de terechtzitting in hoger beroep in de strafzaak tegen de aanvrager. [medeverdachte 6] was ten tijde van dit hoger beroep onherroepelijk veroordeeld en heeft deze verklaringen afgelegd als beëdigde getuige. In het bijzonder bewijsmiddel 11 betreft een uitvoerige verklaring van [medeverdachte 6] over zijn betrokkenheid en die van andere gewezen medeverdachten bij het door het hof bewezenverklaarde feit. Bewijsmiddelen 21-27 betreffen verklaringen van [medeverdachte 6] die door hem tegenover de politie zijn afgelegd. Deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 6] zelf.

Het hof heeft voor het bewijs verder gebruik gemaakt van meerdere verklaringen die de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 2] tegenover de politie heeft afgelegd (bewijsmiddelen 28-31). Ook deze door de getuige [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 2] zelf.

Het hof heeft, naar aanleiding van het verweer dat de in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van [medeverdachte 2]. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de

verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in dit verband verwezen naar verschillende feiten en omstandigheden die blijken uit de bewijsmiddelen 9, 10, 13, 14, 16, 17, 20, 33, 34, 41, 44, 50 en 51.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof voor het bewijs zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeverdachte 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeverdachte 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeverdachte 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeverdachte 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeverdachte 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeverdachte 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een

herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals (ii) is vermeld, door de rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeverdachte 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen van het hof zoals deze mede in de bewijsmiddelen 13, 14, 16, 17, 33 en 34 naar voren komen en die – kort gezegd – inhouden dat [medeverdachte 1] op 2 september 1998 heeft geholpen met het verwisselen van een band van de auto van [medeverdachte 6] en dat [medeverdachte 1] daarna rond 17.05 uur heeft getankt bij een tankstation in Arnhem, waarbij de betaling mislukte en [medeverdachte 6] zijn telefoon achterliet. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de bewijsvoering van het hof, zoals deze, naast de hiervoor al genoemde bewijsmiddelen, in het bijzonder ook in de bewijsmiddelen 30, 31, 41, 44 en 49 naar voren komt.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeverdachte 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van [medeverdachte 2] en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gereede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit

boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2].

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: 'Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.' De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeverdachte 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een 'prisoners dilemma' heeft bestaan ten aanzien van de door [medeverdachte 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeverdachte 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeverdachte 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de

achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:626

Zaaknummer: 20/03891

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: P.B.A. Acda

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Arnhemse Villamoord. Herziening ingediend namens overledene.

Arnhemse Villamoord. Herziening ingediend namens overledene.

De aanvraag kan niet tot herziening leiden omdat de uitspraak waarvan herziening is gevraagd – als gevolg van de onder 1.2 vermelde vernietiging van dat vonnis van de rechtbank en de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie in de vervolging – geen onherroepelijke veroordeling betreft en daarom geen uitspraak in de zin van artikel 457 lid 1 Sv is. Het gevolg daarvan is – gelet op artikel 465 lid 1 Sv – dat de Hoge Raad het verzoek niet in behandeling kan nemen.

De Hoge Raad verklaart de aanvraag tot herziening niet-ontvankelijk.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:624

Zaaknummer: 20/03889

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: P.B.A. Acda

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de aanvrager en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat de aanvrager is teruggekomen op zijn eerdere bekennende verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

De aanvraag berust erop dat de aanvrager in de bijgevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde bekennende verklaringen. Bij de beoordeling hiervan dient te worden

vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom hij terugkomt op zijn eerder afgelegde verklaringen (vgl. HR 4 november 2008, ECLI:NL:HR:2008:BG2858).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft de aanvrager als redenen voor het terugkomen op zijn eerdere bekennde verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een '20 jaar lang durende gewetenswroeging' die voor hem genoeg is geweest, dat hij 'psychische problemen' begint te krijgen en dat hij wil dat 'zo snel mogelijk' 'eer en waardigheid' wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat de aanvrager eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen, in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat de aanvrager pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom de aanvrager op de bekennde verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep in de zaken van de gewezen medeverdachten heeft gezegd dat, als de aanvrager zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van de aanvrager bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de '20 jaar lang durende gewetenswroeging' hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom de aanvrager zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals (ii) is vermeld, door de rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van de aanvrager wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeverdachte 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de resultaten van het strafrechtelijk onderzoek dat in verband met het bewezenverklaarde feit is verricht en/of de vaststellingen die over het tanken zijn gedaan door het hof in de arresten die tegen de gewezen medeverdachten zijn gewezen.

Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van de aanvrager inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de resultaten van het strafrechtelijk onderzoek en/of de bewijsvoering van het hof in de arresten die tegen de gewezen medeverdachten zijn gewezen.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof in de zaken van de gewezen medeverdachten voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die de aanvrager niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door de aanvrager tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van de aanvrager betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van [medeverdachte 2] en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gerede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van de aanvrager dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van de aanvrager en [medeverdachte 2].

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door de aanvrager tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: ‘Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.’ De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een

analyse van de verklaringen van de aanvrager die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een ‘prisoners dilemma’ heeft bestaan ten aanzien van de door de aanvrager ter terechtzitting in hoger beroep in de zaken van de gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door de aanvrager tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl de processen-verbaal en de video-opnamen van de door de aanvrager tegenover de politie afgelegde verklaringen ter beschikking stonden aan de rechter. In de zaken van de gewezen medeverdachten heeft het hof die totstandkoming van de door de aanvrager tegenover de politie afgelegde verklaringen onderzocht en gemotiveerd geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Van belang daarbij is ook dat de aanvrager als beëdigde getuige ten overstaan van het hof uitgebreide verklaringen heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, waarbij die verklaringen – zoals ook door het hof in de zaken tegen de gewezen medeverdachten is geoordeeld – steun vinden in overige resultaten van het strafrechtelijk onderzoek. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van de aanvrager niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:627

Zaaknummer: 20/03892

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: P.B.A. Acda

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen. Naar aanleiding van het verweer dat de door hen in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, heeft het hof onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van [medeverdachte 2]. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft de daarvoor relevante feiten en omstandigheden in de bewijsoverweging aangeduid.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof in de bewijsvoering zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeverdachte 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door

de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeverdachte 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeverdachte 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeverdachte 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeverdachte 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeverdachte 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals onder 3.2 (ii) is vermeld, door de rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeverdachte 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen die over het tanken zijn gedaan door het hof in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de resultaten van het strafrechtelijk onderzoek en/of de bewijsvoering van het hof in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen naar voren wordt

gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof in de zaken van de gewezen medeverdachten en, naar moet worden aangenomen, ook in de zaak van de aanvrager voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeverdachte 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van [medeverdachte 2] en in andere – in de arresten in de zaken van de gewezen medeverdachten opgenomen – bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gerede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2].

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: 'Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.' De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeverdachte 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een 'prisoners dilemma' heeft bestaan ten aanzien van de door [medeverdachte 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe

deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeverdachte 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeverdachte 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:628

Zaaknummer: 20/03887

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: P.B.A. Acda

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeveroordeelde 6] afgelegde verklaringen. Bewijsmiddelen 11, 12 en 15 betreffen verklaringen die [medeveroordeelde 6] ten overstaan van het hof heeft afgelegd tijdens de terechtzitting in hoger beroep in de strafzaak tegen de aanvrager. [medeveroordeelde 6] was ten tijde van dit hoger beroep onherroepelijk veroordeeld en heeft deze verklaringen afgelegd als beëdigde getuige. In het bijzonder bewijsmiddel 11 betreft een uitvoerige verklaring van [medeveroordeelde 6] over zijn betrokkenheid en die van andere gewezen medeverdachten bij het door het hof bewezenverklaarde feit. Bewijsmiddelen 21-27 betreffen verklaringen van [medeveroordeelde 6] die door hem tegenover de politie zijn afgelegd. Deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeveroordeelde 6] zelf.

Het hof heeft voor het bewijs verder gebruik gemaakt van meerdere verklaringen die de aanvrager tegenover de politie heeft afgelegd (bewijsmiddelen 28-31). Ook deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten.

Het hof heeft, naar aanleiding van het verweer dat de in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeveroordeelde 6] en de aanvrager afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeveroordeelde 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van de aanvrager. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de verklaringen van [medeveroordeelde 6] en de aanvrager zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van

wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in dit verband verwezen naar verschillende feiten en omstandigheden die blijken uit de bewijsmiddelen 9, 10, 13, 14, 16, 17, 20, 33, 34, 41, 44, 50 en 51.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeveroordeelde 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof voor het bewijs zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeveroordeelde 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeveroordeelde 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeveroordeelde 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeveroordeelde 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeveroordeelde 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeveroordeelde 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals onder 3 (ii) is vermeld, door de

rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeveroordeelde 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen van het hof zoals deze mede in de bewijsmiddelen 13, 14, 16, 17, 33 en 34 naar voren komen en die – kort gezegd – inhouden dat [medeveroordeelde 1] op 2 september 1998 heeft geholpen met het verwisselen van een band van de auto van [medeveroordeelde 6] en dat [medeveroordeelde 1] daarna rond 17.05 uur heeft getankt bij een tankstation in Arnhem, waarbij de betaling mislukte en [medeveroordeelde 6] zijn telefoon achterliet. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de bewijsvoering van het hof, zoals deze, naast de hiervoor al genoemde bewijsmiddelen, in het bijzonder ook in de bewijsmiddelen 30, 31, 41, 44 en 49 naar voren komt.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeveroordeelde 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [medeveroordeelde 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van de aanvrager en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gerede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden

gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] en de aanvrager.

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: 'Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.' De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeveroordeelde 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door de aanvrager afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een 'prisoners dilemma' heeft bestaan ten aanzien van de door [medeveroordeelde 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeveroordeelde 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeveroordeelde 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de

achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:630

Zaaknummer: 20/01711

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: R. Malewicz en Hof, S.M. S.M. Hof

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeveroordeelde 6] afgelegde verklaringen. Bewijsmiddelen 11, 12 en 15 betreffen verklaringen die [medeveroordeelde 6] ten overstaan van het hof heeft afgelegd tijdens de terechtzitting in hoger beroep in de strafzaak tegen de aanvrager. [medeveroordeelde 6] was ten tijde van dit hoger beroep onherroepelijk veroordeeld en heeft deze verklaringen afgelegd als beëdigde getuige. In het bijzonder bewijsmiddel 11 betreft een uitvoerige verklaring van [medeveroordeelde 6] over zijn betrokkenheid en die van andere gewezen medeverdachten bij het door het hof bewezenverklaarde feit. Bewijsmiddelen 21-27 betreffen verklaringen van [medeveroordeelde 6] die door hem tegenover de politie zijn afgelegd. Deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeveroordeelde 6] zelf.

Het hof heeft voor het bewijs verder gebruik gemaakt van meerdere verklaringen die de aanvrager tegenover de politie heeft afgelegd (bewijsmiddelen 28-31). Ook deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten.

Het hof heeft, naar aanleiding van het verweer dat de in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeveroordeelde 6] en de aanvrager afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeveroordeelde 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van de aanvrager. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de verklaringen van [medeveroordeelde 6] en de aanvrager zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van

wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in dit verband verwezen naar verschillende feiten en omstandigheden die blijken uit de bewijsmiddelen 9, 10, 13, 14, 16, 17, 20, 33, 34, 41, 44, 50 en 51.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeveroordeelde 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof voor het bewijs zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeveroordeelde 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeveroordeelde 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeveroordeelde 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeveroordeelde 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeveroordeelde 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeveroordeelde 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals onder 3 (iv) is vermeld, door de

rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeveroordeelde 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen van het hof zoals deze mede in de bewijsmiddelen 13, 14, 16, 17, 33 en 34 naar voren komen en die – kort gezegd – inhouden dat [medeveroordeelde 1] op 2 september 1998 heeft geholpen met het verwisselen van een band van de auto van [medeveroordeelde 6] en dat [medeveroordeelde 1] daarna rond 17.05 uur heeft getankt bij een tankstation in Arnhem, waarbij de betaling mislukte en [medeveroordeelde 6] zijn telefoon achterliet. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de bewijsvoering van het hof, zoals deze, naast de hiervoor al genoemde bewijsmiddelen, in het bijzonder ook in de bewijsmiddelen 30, 31, 41, 44 en 49 naar voren komt.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeveroordeelde 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [medeveroordeelde 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van de aanvrager en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gerede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden

gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] en de aanvrager.

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: ‘Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.’ De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeveroordeelde 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door de aanvrager afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een ‘prisoners dilemma’ heeft bestaan ten aanzien van de door [medeveroordeelde 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeveroordeelde 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeveroordeelde 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeveroordeelde 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeveroordeelde 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de

achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:629

Zaaknummer: 20/01886

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: A.S. van der Biezen

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen.

Bewijsmiddelen 11, 12 en 15 betreffen verklaringen die [medeverdachte 6] ten overstaan van het hof heeft afgelegd tijdens de terechtzitting in hoger beroep in de strafzaak tegen de aanvrager. [medeverdachte 6] was ten tijde van dit hoger beroep onherroepelijk veroordeeld en heeft deze verklaringen afgelegd als beëdigde getuige. In het bijzonder bewijsmiddel 11 betreft een uitvoerige verklaring van [medeverdachte 6] over zijn betrokkenheid en die van andere gewezen medeverdachten bij het door het hof bewezen verklaarde feit.

Bewijsmiddelen 21-27 betreffen verklaringen van [medeverdachte 6] die door hem tegenover de politie zijn afgelegd. Deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 6] zelf.

Het hof heeft voor het bewijs verder gebruik gemaakt van meerdere verklaringen die de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 2] tegenover de politie heeft afgelegd (bewijsmiddelen 28-31). Ook deze door de getuige [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 2] zelf.

Het hof heeft, naar aanleiding van het verweer dat de in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van [medeverdachte 2]. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de

verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in dit verband verwezen naar verschillende feiten en omstandigheden die blijken uit de bewijsmiddelen 9, 10, 13, 14, 17, 20, 33, 34, 41, 44, 50 en 51.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof voor het bewijs zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeverdachte 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeverdachte 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeverdachte 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeverdachte 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeverdachte 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeverdachte 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals onder 3 (iv) is vermeld, door de

rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van de aanvrager was opgebraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen van het hof zoals deze mede in de bewijsmiddelen 13, 14, 17, 33 en 34 naar voren komen en die – kort gezegd – inhouden dat de aanvrager op 2 september 1998 heeft geholpen met het verwisselen van een band van de auto van [medeverdachte 6] en dat de aanvrager daarna rond 17.05 uur heeft getankt bij een tankstation in Arnhem, waarbij de betaling mislukte en [medeverdachte 6] zijn telefoon achterliet. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de bewijsvoering van het hof, zoals deze, naast de hiervoor al genoemde bewijsmiddelen, in het bijzonder ook in de bewijsmiddelen 30, 31, 41, 44 en 49 naar voren komt.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat het hof voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeverdachte 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van [medeverdachte 2] en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gerede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden

gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2].

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: 'Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.' De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeverdachte 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een 'prisoners dilemma' heeft bestaan ten aanzien van de door [medeverdachte 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeverdachte 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeverdachte 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel

van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:631

Zaaknummer: 20/01228

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: G.G.J.A. Knoops

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

Herziening Arnhemse Villamoord in 1998. Is er sprake van een novum?

De aanvraag berust op de stelling dat sprake is van een gegeven als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. In de aanvraag wordt daartoe gewezen op één nieuwe verklaring van de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] en één aanvulling daarop. Ter onderbouwing van die stelling wordt in de aanvraag aangevoerd dat uit de nieuwe verklaringen blijkt dat [medeverdachte 6] is teruggekomen op zijn eerdere, de aanvrager belastende, verklaringen en dat dit gegeven – mede in het licht van ‘de duiding vanuit de analyse van dr. Israëls en het ACAS-advies omtrent de waarde van de bekentenissen’ – het ernstige vermoeden doet ontstaan als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv (een zogenoemd novum).

Juridisch kader

Uitgangspunt van het wettelijk stelsel is dat een veroordeling die door de Nederlandse strafrechter is uitgesproken, na het verstrijken van de termijnen voor het instellen van gewone rechtsmiddelen en eventueel na het daadwerkelijk benut zijn van die rechtsmiddelen, onherroepelijk wordt. Slechts onder bijzondere omstandigheden is daarna een inbreuk op die onherroepelijkheid mogelijk, namelijk als een aanvraag tot herziening van een dergelijke veroordelende uitspraak wordt ingediend en door de Hoge Raad gegrond wordt bevonden. Herziening is volgens de wet een buitengewoon rechtsmiddel.

Een van de gronden voor herziening kan, zoals ook in deze zaak centraal staat, een zogenoemd novum zijn. In artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv is dit aldus tot uitdrukking gebracht dat als grondslag voor een herziening slechts kan dienen een met stukken onderbouwd gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat het ernstige vermoeden wekt dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het openbaar

ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

Op grond van artikel 460 Sv moet de herzieningsaanvraag de gronden vermelden waarop deze rust, met bijvoeging van de bescheiden waaruit van die gronden kan blijken. Het is, ook gelet op het bijzondere karakter van het buitengewone rechtsmiddel van herziening, de aanvrager die tot op zekere hoogte aannemelijk moet maken dat en waarom de eerder oordelende rechter tot een van de in artikel 457 lid 1 onder c Sv genoemde beslissingen zou zijn gekomen indien hij ten tijde van de behandeling van de strafzaak op de hoogte was geweest van wat in de herzieningsaanvraag naar voren is gebracht.

De beoordeling van de herzieningsaanvraag door de Hoge Raad beperkt zich tot de gronden die in de aanvraag worden aangevoerd. Daarbij is nog van belang dat de wet toestaat dat een gewezen verdachte, nadat de Hoge Raad een aanvraag niet-ontvankelijk heeft verklaard of heeft afgewezen, opnieuw een herzieningsaanvraag indient bij de Hoge Raad, mits die aanvraag steunt op andere gronden dan die eerder door de Hoge Raad ontoereikend zijn geoordeeld.

Op grond van artikel 461 lid 1 Sv kan de gewezen verdachte in bepaalde gevallen het verzoek doen aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad een nader onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van een novum. Alvorens hierop te beslissen kan de procureur-generaal overeenkomstig artikel 462 lid 1 Sv advies inwinnen van een daartoe belaste commissie, de adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS), over de wenselijkheid van zo'n nader onderzoek.

De aard van het buitengewone rechtsmiddel van herziening brengt met zich dat de aangevoerde grond voor herziening niet al bij de eerdere berechting mag zijn gebleken. In dat geval is immers sprake van een gegeven dat de rechter die de veroordeling uitsprak, in zijn oordeel heeft kunnen betrekken. Het vorenstaande geldt ook als de aangevoerde grond voor herziening is ontleend aan de resultaten van een door de procureur-generaal, al dan niet op advies van de ACAS, ingesteld nader onderzoek.

Bij de beantwoording van de vraag of een in een herzieningsaanvraag aangeduid nieuw gegeven het in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv bedoelde ernstige vermoeden wekt, moet de gehele bewijsvoering van de rechter worden betrokken. Het gaat er daarbij om of het nieuwe gegeven, in het licht van enerzijds wat is aangevoerd in de herzieningsaanvraag en anderzijds de door de rechter gebruikte bewijsmiddelen en (eventuele) nadere bewijsoverwegingen, dat ernstige vermoeden wekt.

Beoordeling

Het hof heeft in de uitspraak waarvan herziening wordt gevraagd, de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van meerdere door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen.

Bewijsmiddelen 11, 12 en 15 betreffen verklaringen die [medeverdachte 6] ten overstaan van het hof heeft afgelegd tijdens de terechtzitting in hoger beroep in de strafzaak tegen de aanvrager. [medeverdachte 6] was ten tijde van dit hoger beroep onherroepelijk veroordeeld en heeft deze verklaringen afgelegd als beëdigde getuige. In het bijzonder bewijsmiddel 11 betreft een uitvoerige verklaring van [medeverdachte 6] over zijn betrokkenheid en die van andere gewezen medeverdachten bij het door het hof bewezen verklaarde feit.

Bewijsmiddelen 21-27 betreffen verklaringen van [medeverdachte 6] die door hem tegenover de politie zijn afgelegd. Deze verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 6] zelf.

Het hof heeft voor het bewijs verder gebruik gemaakt van meerdere verklaringen die de getuige – tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 2] tegenover de politie heeft afgelegd (bewijsmiddelen 28-31). Ook deze door de getuige [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen zijn belastend voor de aanvrager en voor de andere gewezen medeverdachten, daaronder begrepen [medeverdachte 2] zelf.

Het hof heeft, naar aanleiding van het verweer dat de in de strafzaak tegen de aanvrager en zijn gewezen medeverdachten afgelegde verklaringen niet voor het bewijs kunnen worden gebruikt, onder meer het volgende overwogen.

Allereerst is het hof ingegaan op de vraag of de tegenover de politie afgelegde verklaringen in vrijheid zijn gegeven. Het hof heeft, na kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren, geoordeeld dat sprake was van een gering aantal momenten waarop sprake was van een zekere druk maar dat van de politieverhoren niet kan worden gezegd dat er een ontoelaatbare druk op de verdachte en de medeverdachten uitging die hun verklaringsvrijheid op onaanvaardbare wijze heeft geschonden. Het hof heeft ook verschillende andere omstandigheden onderzocht die zijn aangevoerd met betrekking tot het verloop van de verhoren en de methodieken waarmee de verhoren zijn uitgevoerd, en met betrekking tot het niet-inschakelen van een tolk bij de verhoren. Ook hierbij is het hof telkens tot het oordeel gekomen dat niet aannemelijk is geworden dat de verklaringsvrijheid is aangetast of dat de betrouwbaarheid van afgelegde verklaringen is aangetast.

Het hof heeft verder de betrouwbaarheid en de consistentie van de door [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen besproken. Daarbij is het hof tot het oordeel gekomen dat de verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar en bruikbaar zijn voor het bewijs omdat deze op meerdere, door het hof nader aangeduide punten worden bevestigd door de verklaringen van [medeverdachte 2]. Daarnaast heeft het hof geoordeeld dat de

verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2] zeer gedetailleerd zijn en concrete redenen van wetenschap bevatten, die bovendien steun vinden in verklaringen van anderen of in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in dit verband verwezen naar verschillende feiten en omstandigheden die blijken uit de bewijsmiddelen 9, 10, 13, 14, 16, 17, 20, 33, 34, 41, 44, 50 en 51.

De aanvraag berust erop dat de getuige – en tevens gewezen medeverdachte van de aanvrager – [medeverdachte 6] in de bij de aanvraag gevoegde verklaringen is teruggekomen op de door hem afgelegde belastende verklaringen zoals deze door het hof voor het bewijs zijn gebruikt. Bij de beoordeling hiervan dient te worden vooropgesteld dat de aanvrager aannemelijk moet maken dat en waarom een getuige op hem belastende verklaringen terugkomt (vgl. HR 29 april 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC9316).

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen geeft [medeverdachte 6] als redenen voor het terugkomen op de eerdere voor de aanvrager belastende verklaringen op dat hij een geheel andere herinnering heeft aan het gebeurde op 2 september 1998, dat hij na de veroordeling altijd in angst heeft geleefd als gevolg van de door druk, geweld, bedreiging en marteling door de politie tot stand gekomen verklaringen, dat sprake is van een ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ die voor hem genoeg is geweest, dat hij ‘psychische problemen’ begint te krijgen en dat hij wil dat ‘zo snel mogelijk’ ‘eer en waardigheid’ wordt teruggegeven aan hem en zijn veroordeelde vrienden.

In de bij de aanvraag overgelegde verklaringen en in de aanvraag wordt de omstandigheid dat [medeverdachte 6] eerst met zijn verklaring van 5 oktober 2018 is teruggekomen op die eerdere verklaringen in de kern slechts onderbouwd met de stelling dat [medeverdachte 6] pas hierover heeft durven praten naar aanleiding van een televisie-uitzending over de zaak. Hiermee zijn naar het oordeel van de Hoge Raad echter geen toereikende gronden aangedragen die aannemelijk maken waarom [medeverdachte 6] op de voor de aanvrager belastende verklaringen is teruggekomen. Zonder nadere onderbouwing, die ontbreekt, is de bewering dat de politie hem tijdens de zittingen in hoger beroep heeft gezegd dat, als [medeverdachte 6] zijn verklaringen zou wijzigen, hij zou worden opgesloten en zijn gezin kapot zou worden gemaakt, bovendien niet geloofwaardig. De bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] bevatten verder geen plausibele uitleg waarom de ‘20 jaar lang durende gewetenswroeging’ hem pas in 2018 aanleiding heeft gegeven tot het terugkomen op de in de strafzaak afgelegde verklaringen.

Een en ander klemmt temeer nu in die verklaringen of in de aanvraag niet een reden wordt opgegeven waarom [medeverdachte 6] zich niet bereid heeft getoond mee te werken aan het door de ACAS geadviseerde en ten behoeve van de voorbereiding van een

herzieningsaanvraag te verrichten onderzoek dat, zoals onder 3 (v) is vermeld, door de rechter-commissaris in de rechtbank Noord-Holland is gedaan.

Verder verdient opmerking dat met betrekking tot wat in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] wordt gesteld over de gebeurtenissen op 2 september 1998 nadat om 19.30 uur de benzine van het voertuig van [medeverdachte 1] was opgeraakt, in die verklaringen en in de aanvraag een onderbouwing ontbreekt over deze gang van zaken en over de vraag hoe die zich verhoudt tot de vaststellingen van het hof zoals deze mede in de bewijsmiddelen 13, 14, 16, 17, 33 en 34 naar voren komen en die – kort gezegd – inhouden dat [medeverdachte 1] op 2 september 1998 heeft geholpen met het verwisselen van een band van de auto van [medeverdachte 6] en dat [medeverdachte 1] daarna rond 17.05 uur heeft getankt bij een tankstation in Arnhem, waarbij de betaling mislukte en [medeverdachte 6] zijn telefoon achterliet. Ook voor zover de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] inhouden dat ‘Al mijn vrienden – alle negen – die van dit feit zijn beschuldigd, waren op 2 september 1998 in Nijmegen. Geen van ons was op de plaats delict of zijn naar de plaats delict gegaan’, ontbreekt een onderbouwing waarop deze bewering berust en wordt niet ingegaan op de verhouding tot de bewijsvoering van het hof, zoals deze, naast de hiervoor al genoemde bewijsmiddelen, in het bijzonder ook in de bewijsmiddelen 30, 31, 41, 44 en 49 naar voren komt.

Met betrekking tot hetgeen in de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] naar voren wordt gebracht over het verloop van de politieverhoren, is bovendien van belang dat – zoals hiervoor is vermeld – het hof voor het bewijs gebruik heeft gemaakt van verklaringen die [medeverdachte 6] niet alleen als verdachte tegenover de politie heeft afgelegd, maar ook als beëdigde getuige in hoger beroep ter terechtzitting ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden. Ook heeft het hof – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – getoetst of de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen onder ontoelaatbare druk zijn afgelegd. Daarbij heeft het hof uitvoerig gemotiveerd geoordeeld dat het de voor het bewijs gebruikte verklaringen van [medeverdachte 6] betrouwbaar acht, waarbij het tevens heeft aangeduid op welke onderdelen die verklaringen steun vinden in de verklaringen van [medeverdachte 2] en in andere bewijsmiddelen.

In de aanvraag wordt verder nog een beroep gedaan op hoofdstuk 4 van het boek *De Arnhemse villamoord. Valse bekentenissen*, dat H. Israëls en anderen hebben gepubliceerd in 2014 op basis van door de deelnemers aan het zogenoemde project Gereede Twijfel verricht onderzoek, en het genoemde eindadvies van de ACAS van 8 juni 2018. In de aanvraag wordt niet aangevoerd dat dit boek en/of dat eindadvies op zichzelf beschouwd als novum moet of moeten worden aangemerkt, maar wordt naar voren gebracht dat de bevindingen die in dit

boek en dat eindadvies worden gepresenteerd, ondersteunen dat meer waarde moet worden gehecht aan de bij de aanvraag overgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] dan de door hem tegenover de politie afgelegde verklaringen. Daarbij wordt in het bijzonder gewezen op de in het genoemde boek en het ACAS-eindrapport opgenomen bevindingen met betrekking tot de inhoud en de totstandkoming van de tegenover de politie afgelegde verklaringen van [medeverdachte 6] en [medeverdachte 2].

In hoofdstuk 4 van het hiervoor genoemde boek worden de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, geanalyseerd. Met betrekking tot deze en andere bevindingen wordt in het boek opgemerkt: 'Alles wat vermeld staat in dit boek, is afkomstig uit het dossier en de opnames van de verhoren, en dat is dus allemaal materiaal dat indertijd ook al bekend was bij de rechter.' De onderdelen van het ACAS-advies waarnaar in de aanvraag wordt verwezen, betreffen een analyse van de verklaringen van [medeverdachte 6] die hij tegenover de politie heeft afgelegd, mede aan de hand van de beschikbare video-opnamen, alsook passages over de door [medeverdachte 2] afgelegde verklaringen en de mogelijkheid dat een 'prisoners dilemma' heeft bestaan ten aanzien van de door [medeverdachte 6] ter terechtzitting in hoger beroep afgelegde verklaringen.

Voor zover met de aanvraag zou zijn beoogd het boek en het eindadvies (mede) als nieuwe deskundigeninzichten aan te merken, kan dat niet worden gevolgd omdat de aanvraag niet is voorzien van de in het arrest van de Hoge Raad van 26 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:732 aangeduide informatie die benodigd is om de inhoud van een deskundigeninzicht en de nieuwheid daarvan op waarde te kunnen schatten.

Opmerking verdient bovendien dat het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies zich in hoofdzaak richten op de totstandkoming van de door [medeverdachte 6] tegenover de politie afgelegde verklaringen, terwijl het hof die totstandkoming – onder meer door kennisneming van vele audiovisueel vastgelegde politieverhoren – heeft onderzocht en gemotiveerd heeft geoordeeld dat deze verklaringen voor het bewijs kunnen worden gebruikt. Daarnaast heeft het hof de bewezenverklaring mede aangenomen op grond van de uitgebreide verklaringen die [medeverdachte 6] als beëdigde getuige ten overstaan van het hof heeft afgelegd nadat zijn veroordeling onherroepelijk was geworden, terwijl het hof ook op andere gronden dan de door [medeverdachte 6] afgelegde verklaringen de bewezenverklaring heeft aangenomen. Verder komen de bij de aanvraag gevoegde verklaringen van [medeverdachte 6] niet aan de orde in het hiervoor genoemde boek en het ACAS-eindadvies, omdat die verklaringen eerst tot stand zijn gekomen na de afronding van dat boek en dat eindadvies.

Gelet op het vorenstaande wekken de bij de aanvraag overgelegde verklaringen, tegen de

achtergrond van de bewijsvoering van het hof, niet het voor het buitengewone rechtsmiddel van herziening vereiste ernstige vermoeden als bedoeld in artikel 457 lid 1 aanhef en onder c Sv. Daaruit volgt dat de aanvraag ongegrond is en op grond van artikel 470 Sv moet worden afgewezen.

Beslissing

De Hoge Raad wijst de aanvraag tot herziening af.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 20-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:633

Zaaknummer: 20/00985

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend, A.L.J. van Strien, M.J. Borgers en M. Kuijer

Advocaten: P.B.A. Acda

Wetsartikelen: 457 Sv

RECHTSPRAAK

Middel over onttrekking aan het verkeer van dvd's, map met documenten, tas en koffer.

Middel over onttrekking aan het verkeer van dvd's, map met documenten, tas en koffer.

Eerste middel

Het cassatiemiddel klaagt over de beslissing van het hof tot onttrekking aan het verkeer van twee dvd's, een map met documenten, een groene tas en een zwarte koffer.

Zonder nadere motivering is niet begrijpelijk het oordeel van het hof dat de aan het verkeer onttrokken verklaarde als een gezamenlijkheid van voorwerpen opgevatte voorwerpen van zodanige aard zijn dat het ongecontroleerde bezit daarvan in strijd is met de wet of het algemeen belang. Het middel klaagt daarover terecht. Nu met betrekking tot de dvd's en map met documenten is voldaan aan de voorwaarden voor verbeurdverklaring van deze voorwerpen, heeft de verdachte echter onvoldoende belang bij vernietiging op dit punt.

Tweede middel

Het cassatiemiddel klaagt over de vervangende hechtenis bij de opgelegde schadevergoedingsmaatregelen.

Het hof heeft de verdachte de verplichtingen opgelegd, kort gezegd, om aan de Staat ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers de in het arrest vermelde bedragen te betalen, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door het in het arrest telkens genoemde aantal dagen hechtenis.

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad zal de uitspraak van het hof vernietigen voor zover daarbij telkens vervangende hechtenis is toegepast, overeenkomstig hetgeen is beslist in HR 26 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:914.

Derde middel

Het cassatiemiddel klaagt dat in de cassatiefase de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden omdat de stukken te laat door het hof zijn ingezonden.

Het cassatiemiddel is gegrond. Bovendien doet de Hoge Raad in deze zaak waarin de verdachte zich in voorlopige hechtenis bevindt, uitspraak nadat meer dan zestien maanden zijn verstreken na het instellen van het cassatieberoep. In het licht van de opgelegde maatregel van plaatsing in een psychiatrisch ziekenhuis is er geen aanleiding om aan het oordeel dat de redelijke termijn is overschreden enig ander rechtsgevolg te verbinden en zal de Hoge Raad volstaan met het oordeel dat de redelijke termijn is overschreden.

Beslissing

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend wat betreft de beslissing tot onttrekking aan het verkeer van de onder 2.2.2 vermelde groene tas en zwarte koffer, en voor zover bij de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers telkens vervangende hechtenis is toegepast, bepaalt dat ten aanzien van de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers met toepassing van artikel 6:4:20 Sv telkens gijzeling van gelijke duur kan worden toegepast en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:564

Zaaknummer: 19/03568

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend en A.E.M. Röttgering

Advocaten: L.E.G. van der Hut

Wetsartikelen: 36b Sr

RECHTSPRAAK

Verstek verleend terwijl de verdachte in detentie zat.

Verstek verleend terwijl de verdachte in detentie zat.

Het cassatiemiddel stelt dat het hof ten onrechte verstek heeft verleend tegen de niet-verschenen verdachte. Het voert daartoe aan dat de verdachte tijdens de behandeling van zijn zaak op de terechtzitting in hoger beroep in verband met een andere strafzaak was gedetineerd.

Op de gronden die zijn vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 5 tot en met 8 is achteraf gezien de beslissing van het hof om tegen de verdachte verstek te verlenen en het onderzoek op de terechtzitting voort te zetten onjuist. Wegens het grote belang van de verdachte om bij de behandeling van zijn zaak aanwezig te zijn, moet de verdachte de mogelijkheid worden geboden om zijn zaak alsnog in hoger beroep in zijn tegenwoordigheid te doen behandelen. Dit leidt ertoe dat de uitspraak van het hof moet worden vernietigd en dat de zaak moet worden teruggewezen opdat deze opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Het cassatiemiddel is dus terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:573

Zaaknummer: 19/03197

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en J.C.A.M. Claassens

Advocaten: R.J. Baumgardt, P. van Dongen en S. van den Akker

Wetsartikelen: 416 Sv

RECHTSPRAAK

Verstekverlening bij detentie.

Verstekverlening bij detentie.

Het cassatiemiddel stelt dat het hof ten onrechte verstek heeft verleend tegen de niet-verschenen betrokkene. Het voert daartoe aan dat de betrokkene tijdens de behandeling van zijn zaak op de terechtzitting in hoger beroep in verband met een andere strafzaak was gedetineerd.

Op de gronden die zijn vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 5 in verbinding met de conclusie van de advocaat-generaal in de samenhangende strafzaak tegen de betrokkene met nummer S 19/03197 is achteraf gezien de beslissing van het hof om tegen de betrokkene verstek te verlenen en het onderzoek op de terechtzitting voort te zetten onjuist. Wegens het grote belang van de betrokkene om bij de behandeling van zijn zaak aanwezig te zijn, moet de betrokkene de mogelijkheid worden geboden om zijn zaak alsnog in hoger beroep in zijn tegenwoordigheid te doen behandelen. Dit leidt ertoe dat de uitspraak van het hof moet worden vernietigd en dat de zaak moet worden teruggewezen opdat deze opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Het cassatiemiddel is dus terecht voorgesteld.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:574

Zaaknummer: 19/03291

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en J.C.A.M. Claassens

Advocaten: R.J. Baumgardt, P. van Dongen en S. van den Akker

Wetsartikelen: 416 Sv

RECHTSPRAAK

Geeft de overschrijding van de redelijke termijn in hoger beroep aanleiding tot strafvermindering, nu er sprake is van een gehonoreerd aanhoudingsverzoek?

Geeft de overschrijding van de redelijke termijn in hoger beroep aanleiding tot strafvermindering, nu er sprake is van een gehonoreerd aanhoudingsverzoek?

Het cassatiemiddel klaagt over het oordeel van het hof dat de overschrijding van de redelijke termijn in hoger beroep geen aanleiding geeft tot strafvermindering.

De stukken van het geding houden het volgende in.

(i) De verdachte is op 9 februari 2016 aangehouden en uit hoofde van deze zaak in voorlopige hechtenis geplaatst.

(ii) Op 31 oktober 2016 heeft de rechtbank vonnis gewezen.

(iii) De verdachte heeft op 11 november 2016 hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de rechtbank.

(iv) De behandeling van de zaak is op de eerste terechtzitting in hoger beroep van 2 november 2018 op verzoek van de verdediging op voorhand aangehouden.

(v) Op 1 april 2019 is de zaak inhoudelijk behandeld ter terechtzitting van het hof.

(vi) Het hof heeft vervolgens op 15 april 2019, twee jaar en afgerond vijf maanden na het instellen van het hoger beroep, einduitspraak gedaan.

Bij de beoordeling van de vraag of de behandeling van de zaak binnen de redelijke termijn heeft plaatsgevonden, moet het tijdsverloop tijdens de eerste aanleg en dat tijdens het hoger beroep afzonderlijk worden beoordeeld. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de behandeling van

de zaak op de zitting dient te zijn afgerond met in eerste aanleg een einduitspraak binnen twee jaar nadat de op zijn redelijkheid te beoordelen termijn is aangevangen, en dat in de fase van het hoger beroep een einduitspraak wordt gedaan binnen twee jaar nadat het rechtsmiddel is ingesteld, tenzij sprake is van bijzondere omstandigheden (vgl. HR 17 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2578, r.o. 3.13 t/m 3.16).

Indien de rechter in feitelijke instantie oordeelt dat de redelijke termijn in eerste aanleg of in hoger beroep is overschreden, wordt die overschrijding in de regel gecompenseerd door strafvermindering. Maar het staat de rechter vrij – na afweging van alle daartoe in aanmerking te nemen belangen en omstandigheden, waaronder de mate van overschrijding van de redelijke termijn – te volstaan met het oordeel dat de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden (vgl. HR 17 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2578, r.o. 3.21 en 3.23).

Het oordeel van de feitenrechter inzake de redelijke termijn kan in cassatie slechts in beperkte mate worden getoetst, in die zin dat de Hoge Raad alleen kan onderzoeken of het oordeel geen blijk geeft van een onjuiste rechtsopvatting en niet onbegrijpelijk is in het licht van alle omstandigheden van het geval. Van onbegrijpelijkheid zal overigens niet licht sprake zijn omdat een dergelijk oordeel sterk verweven pleegt te zijn met waarderingen van feitelijke aard die zich onttrekken aan een beoordeling door de cassatierechter. Ook het rechtsgevolg dat de feitenrechter heeft verbonden aan de door hem vastgestelde overschrijding van de redelijke termijn, kan slechts op zijn begrijpelijkheid worden getoetst (vgl. HR 17 juni 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD2578, r.o. 3.7).

Mede gelet hierop is het oordeel van het hof dat – in aanmerking genomen het gehonoreerde aanhoudingsverzoek van de verdediging – de overschrijding van de redelijke termijn in hoger beroep geen aanleiding geeft tot strafvermindering, niet onbegrijpelijk.

Het cassatiemiddel faalt.

Derde middel

Het cassatiemiddel klaagt over de vervangende hechtenis bij de opgelegde schadevergoedingsmaatregel.

Het hof heeft de verdachte de verplichting opgelegd, kort gezegd, om aan de Staat ten behoeve van het in het arrest genoemde slachtoffer het in het arrest vermelde bedrag te betalen, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door het in het arrest genoemde aantal dagen hechtenis.

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad zal de uitspraak van het hof vernietigen voor zover

daarbij vervangende hechtenis is toegepast, overeenkomstig hetgeen is beslist in HR 26 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:914.

Vierde middel

Het cassatiemiddel klaagt dat in de cassatiefase de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden omdat de stukken te laat door het hof zijn ingezonden.

Het cassatiemiddel is gegrond. Dit moet leiden tot vermindering van de opgelegde gevangenisstraf van negen maanden, waarvan vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren.

Beslissing

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend wat betreft de duur van de opgelegde gevangenisstraf en voor zover bij de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het in het arrest genoemde slachtoffer vervangende hechtenis is toegepast, vermindert de duur van deze gevangenisstraf in die zin dat deze acht maanden en drie weken, waarvan vijf maanden voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaren beloop, bepaalt dat ten aanzien van de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het in het arrest genoemde slachtoffer met toepassing van artikel 6:4:20 Sv gijzeling van gelijke duur kan worden toegepast en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:491

Zaaknummer: 19/01934

Rechters: V. van den Brink, Y. Buruma en M. Kuijer

Advocaten: N. van Schaik

Wetsartikelen: 279 Sv, 404 Sv en 6 EVRM

RECHTSPRAAK

Kan tbs worden opgelegd zonder advies van deskundige?

Kan tbs worden opgelegd zonder advies van deskundige?

Eerste middel

Het cassatiemiddel komt op tegen de beslissing van het hof aan de verdachte de maatregel van terbeschikkingstelling op te leggen.

De beslissing tot het opleggen van terbeschikkingstelling berust bij de rechter, die daartoe mede op grond van de ernst van het door de verdachte gepleegde strafbare feit en de omstandigheden waaronder dit is begaan, kan besluiten indien naar zijn oordeel aan onder meer de in artikel 37 (oud) en 37a (oud) Sr gestelde voorwaarden is voldaan. Geen rechtsregel vereist dat de maatregel eerst kan worden opgelegd indien en voor zover de in die artikelen bedoelde deskundigen opname in een tbs-inrichting met dwangverpleging adviseren (vgl. HR 20 januari 2009, ECLI:NL:HR:2009:BF3162).

Voor zover het cassatiemiddel berust op de opvatting dat het hof bij zijn beslissing tot oplegging van de maatregel van terbeschikkingstelling een advies dat eerder dan een jaar voor de aanvang van de terechtzitting in hoger beroep is gedagtekend niet zonder instemming van de verdachte mag gebruiken als 'overige adviezen en rapporten die over de persoonlijkheid van de verdachte zijn uitgebracht' in de zin van artikel 37a lid 4 (oud) Sr en dat dat eerdere advies bovendien niet mag worden gevolgd indien het wezenlijk afwijkt van een advies dat wel aan het actualiteitsvereiste van artikel 37 lid 2 (oud) Sr voldoet, vindt het, mede gelet op de tekst van artikel 37 (oud) Sr en 37a (oud) Sr en wat onder 2.4.1 is vooropgesteld, geen steun in het recht.

Voor zover het cassatiemiddel verder klaagt dat de beslissing tot oplegging van de maatregel van terbeschikkingstelling niet toereikend is gemotiveerd, faalt het eveneens. Daarbij neemt de Hoge Raad in aanmerking dat het hof zich heeft aangesloten bij de conclusies van het PBC-rapport van 4 augustus 2016 en daarbij niet onbegrijpelijk heeft uiteengezet waarom het niet de conclusies in het PBC-rapport van 21 augustus 2018 heeft gevolgd.

Tweede middel

Het cassatiemiddel klaagt over de vervangende hechtenis bij de opgelegde schadevergoedingsmaatregelen.

Het hof heeft de verdachte de verplichtingen opgelegd, kort gezegd, om aan de Staat ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers de in het arrest vermelde bedragen te betalen, bij gebreke van betaling en verhaal te vervangen door het in het arrest telkens genoemde aantal dagen hechtenis.

Het cassatiemiddel slaagt. De Hoge Raad zal de uitspraak van het hof vernietigen voor zover daarbij telkens vervangende hechtenis is toegepast, overeenkomstig hetgeen is beslist in HR 26 mei 2020, ECLI:NL:HR:2020:914.

Redelijke termijn

De verdachte bevindt zich in voorlopige hechtenis. De Hoge Raad doet uitspraak nadat meer dan zestien maanden zijn verstreken na het instellen van het cassatieberoep. Dat brengt mee dat de redelijke termijn als bedoeld in artikel 6 lid 1 EVRM is overschreden. Dit moet leiden tot vermindering van de opgelegde gevangenisstraf van vijf maanden.

Beslissing

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof, maar uitsluitend voor zover bij de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers telkens vervangende hechtenis is toegepast en wat betreft de duur van de opgelegde gevangenisstraf, bepaalt dat ten aanzien van de schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van de in het arrest genoemde slachtoffers met toepassing van artikel 6:4:20 Sv telkens gijzeling van gelijke duur kan worden toegepast, vermindert de duur van de opgelegde gevangenisstraf in die zin dat deze vier maanden en drie weken beloopt en verwerpt het beroep voor het overige.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:575

Zaaknummer: 19/04772

Rechters: J. de Hullu, A.E.M. Röttgering en C. Caminada

Advocaten: R.I. Takens

Wetsartikelen: 37a Sr

RECHTSPRAAK

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

Het cassatiemiddel stelt dat het hof ten onrechte verstek heeft verleend tegen de niet-verschenen verdachte. Het voert daartoe aan dat de verdachte tijdens de behandeling van zijn zaak op de terechtzitting in hoger beroep in verband met een andere strafzaak was gedetineerd en dat hij niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn recht om bij de behandeling van zijn zaak aanwezig te zijn.

Het cassatiemiddel slaagt. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 2.3 en 2.5.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:513

Zaaknummer: 20/01502

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend en A.E.M. Röttgering

Advocaten: D.R. Kops

Wetsartikelen: 279 Sv en 281 Sv

RECHTSPRAAK

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

Heeft hof ten onrechte verstek verleend tegen niet-verschenen verdachte nu verdachte tijdens behandeling van zijn zaak op terechtzitting in hoger beroep in verband met andere strafzaak was gedetineerd en niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn aanwezigheidsrecht?

Het cassatiemiddel stelt dat het hof ten onrechte verstek heeft verleend tegen de niet-verschenen verdachte. Het voert daartoe aan dat de verdachte tijdens de behandeling van zijn zaak op de terechtzitting in hoger beroep in verband met een andere strafzaak was gedetineerd en dat hij niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn recht om bij de behandeling van zijn zaak aanwezig te zijn.

Het cassatiemiddel slaagt. De redenen daarvoor staan vermeld in de conclusie van de advocaat-generaal onder 2.3 en 2.5.

De Hoge Raad vernietigt de uitspraak van het hof en wijst de zaak terug naar het gerechtshof 's-Hertogenbosch, opdat de zaak opnieuw wordt berecht en afgedaan.

Instantie: Hoge Raad

Datum uitspraak: 13-04-2021

ECLI: ECLI:NL:HR:2021:514

Zaaknummer: 20/01503

Rechters: J. de Hullu, E.S.G.N.A.I. van de Griend en A.E.M. Röttgering

Advocaten: D.R. Kops

Wetsartikelen: 279 Sv en 281 Sv